

Amuze Muziek Scan Primair Onderwijs

Melissa Bremmer

Inhoudsopgave

Samenvatting / p5

Inleiding / p7

Hoofdstuk 1

Uitkomsten van de literatuurstudie / p9

Hoofdstuk 2

Instrumenten voor kunst- en cultuurbeleid / p25

Hoofdstuk 3

Amuze Muziek Scan Primair Onderwijs / p32

Hoofdstuk 4

Portretten van de scholen / p61

Literatuur / p89

Over de auteur / p91

Colofon / p93

Samenvatting

Het lectoraat 'Kunst- en Cultuureducatie' van de AHK heeft voor Stichting Amsterdamse Muziekeducatie (Amuze) een scan gemaakt waarmee de stand van zaken betreffende muziekonderwijs op basisscholen in kaart kan worden gebracht. Deze 'Amuze Muziek Primair Onderwijs Scan' is mede ontwikkeld op basis van de uitkomsten van een literatuurstudie maar ook op bestaande instrumenten zoals deze door de SLO, het Ministerie van OCW en de KPC-groep ontwikkeld zijn. De scan is getest op vijf scholen binnen een stadsdeel. Op- en aanmerkingen die naar voren zijn gekomen uit deze pilot hebben geleid tot de bijstelling van de definitieve scan. De belangrijkste onderwerpen die in de scan aan de orde worden gesteld zijn de visie van de school op muziekonderwijs, de doelen, de omvang en de inhoud van het muziekonderwijs, de randvoorwaarden en coördinatie, de samenwerking met muziek-educatieve instellingen, de ambities van de school en de wensen ten aanzien van Amuze partners. De Amuze Muziek Primair Onderwijs Scan kan zowel door scholen als instellingen gebruikt worden.

Amsterdam, 2006

Inleiding

Basisscholen krijgen de komende jaren steeds meer ruimte om eigen keuzes te maken wat betreft de inhoud en organisatie van hun onderwijs. De groeiende autonomie van scholen heeft ook gevolgen voor de kunst- en cultuureducatie. De kerndoelen voor kunstzinnige oriëntatie in het primair onderwijs omvatten nog slechts drie globale kerndoelen die de actieve kunstbeoefening, de kennismaking met cultuur en de reflectie hierop betreffen. Het is aan de scholen een eigen invulling aan cultuureducatie te geven. Het rapport Hart/d voor Cultuur van de Taakgroep Cultuureducatie in het Primair Onderwijs (2003) onderscheidt daarbij drie 'scenario's' met een oplopend ambitieniveau voor cultuureducatie. De manier van omgaan met het aanbod van de culturele omgeving en de culturele instellingen speelt bij deze scenario's een belangrijke rol.

Om de scholen een impuls te geven, heeft de rijksoverheid de rijksbijdrage verruimd. Met de invoering in 2004 van de Regeling versterking cultuureducatie in het primair onderwijs kunnen scholen een aanvraag indienen voor een subsidie van 10,90 euro per leerling per jaar. Gesubsidieerde scholen moeten een eigen visie op cultuureducatie formuleren en dit omzetten in concrete activiteiten. Vanaf 2007 zullen de extra middelen voor cultuureducatie waarschijnlijk opgaan in de lumpsumfinanciering. Naast dit landelijke beleid is ook het beleid van de gemeente Amsterdam gericht op zowel meer zeggenschap van scholen als op verbetering van cultuureducatie in het primair onderwijs (en het vmbo). De gemeente Amsterdam streeft naar een vraaggerichte benadering in de cultuureducatie, waarbij scholen meer zelf moeten gaan uitmaken van welk educatief aanbod ze gebruik willen maken. Daartoe worden door middel van een vouchersysteem geldstromen verlegd van culturele aanbieders naar scholen.

Scholen moeten aan kunsteducatieve instellingen duidelijk kunnen maken wat hun wensen zijn ten aanzien van het kunst- en cultuuraanbod. Instellingen kunnen op hun beurt weer het eigen aanbod afstemmen op de wensen van scholen. Op deze wijze kan er een actieve samenwerking ontstaan tussen een school en een instelling. Veel scholen zijn tot op heden echter onervaren met het formuleren van beleid betreffende kunst- en cultuureducatie omdat zij weinig zicht hebben op (de wensen ten aanzien van) de eigen activiteiten (Van der Zant, 2000). Dat geldt ook voor het muziekonderwijs. Het samenwerkingsverband van Amsterdamse aanbieders van muziekeducatie Amuze heeft daarom aan het lectoraat 'Kunst- en cultuureducatie' van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten opdracht gegeven om een scan te ontwikkelen waarmee de stand van zaken betreffende het muziekonderwijs in kaart kan worden gebracht. De uitkomsten van zo'n scan kunnen zowel de basis vormen voor het beleid van een school als de samenwerking tussen Amuze-partners en scholen verstevigen.

De vraag van Amuze is 'Kan een scan ontwikkeld worden waarmee (a) de stand van zaken betreffende muziekonderwijs, (b) wensen van de basisschool ten aanzien van het aanbod van Amuze-partners en (c) wensen ten aanzien van de samenwerking met Amuze-partners in kaart kan worden gebracht?'

Opzet onderzoek /

Ten eerste is een literatuurstudie uitgevoerd. In de literatuurstudie is bekeken hoe scholen passen in de scenario's van Hart(d) voor cultuur, wat de stand van zaken is betreffende muzikeducatie op basisscholen en wat de wensen van scholen zijn ten aanzien van het kunstaanbod. Ten tweede zijn enkele bestaande instrumenten voor de inventarisatie van activiteiten en beleidsvoornemens op het gebied van cultuureducatie geanalyseerd, namelijk die van de KPC-groep, het Ministerie van OCW en het CultuurKompas van de SLO. De Amuze-scan is vervolgens mede ontwikkeld op basis van de uitkomsten van de literatuurstudie, de bestaande instrumenten en gesprekken met twee Amuze-partners. De scan is getest op vijf scholen binnen een stadsdeel. De op- en aanmerkingen die naar voren zijn gekomen uit de pilot hebben geleid tot de bijstelling van de definitieve scan.

Leeswijzer /

Lezers die alleen geïnteresseerd zijn in het ontwikkelde instrument, de Amuze Muziek Scan Primair Onderwijs, kunnen beginnen bij hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 worden op basis van het instrument vijf Amsterdamse basisscholen geportretteerd. Hoofdstuk 1 en 2 bevatten de gegevens op basis waarvan het instrument is geconstrueerd, namelijk inventarisatieonderzoeken cultuureducatie in het primair onderwijs en drie vergelijkbare instrumenten voor scholen en culturele instellingen.

Hoofdstuk 1 / **Uitkomsten van de literatuurstudie**

In dit hoofdstuk is beschreven wat er in literatuur bekend is over hoe scholen passen in de scenario's van Hart(d) voor cultuur, de stand van zaken betreffende muziek-educatie op basisscholen en wat de wensen van scholen zijn ten aanzien van het kunstaanbod, neergelegd in onderzoeksrapporten, verslagen en andere publicaties.

1.1 / Hart(d) voor cultuur en de praktijksituatie van scholen

1.1.1 / Hart(d) voor cultuur. Taakgroep Cultuureducatie in Primair Onderwijs.

De opdracht van de Taakgroep was om een antwoord te geven op wat cultuureducatie in het primair onderwijs kan inhouden en hoe scholen vorm kunnen geven aan cultuureducatie (Taakgroep Cultuureducatie in het Primair Onderwijs, 2003). In het rapport zijn drie scenario's beschreven waaruit blijkt wat de verschillende ambitieniveaus zijn die passen bij verschillende omstandigheden.

De Taakgroep ziet het belang van cultuureducatie gelegen in de volgende punten:

- Cultuureducatie als een van de leergebieden: middels het leergebied cultuureducatie worden jonge mensen toegerust op de toekomst, worden culturele verworvenheden overgedragen en cultuureducatie geeft ruimte voor persoonlijke ontwikkeling.
- Cultuureducatie als bijdrage aan het leerklimaat: cultuureducatie geeft gelegenheid om te scheppen, het stimuleert mengvormen van individueel en gemeenschappelijk leren, reikt inspiratie aan uit vele culturen en corrigeert een te smalle focus op wat 'nuttig' is.
- Cultuureducatie als visie op leren: door cultuureducatie kan duidelijk worden hoe concepten uit 'authentiek leren' vormgegeven kunnen worden. Cultuureducatie vormt daarmee een voorbeeld voor andere leergebieden.
- Cultuureducatie als visie op vorming: cultuureducatie is een uitwerking van een ideaal, dat de school een bredere taak heeft die met 'vorming en opvoeding' te maken heeft. Door cultuureducatie worden leerlingen in staat gesteld om met verschijnselen om te gaan die ingewikkeld zijn, meerduidig, metaforisch en emotioneel.

De Taakgroep heeft de volgende scenario's geformuleerd:

Scenario 1 / 'Komen en gaan'

Basisschool: Het is een komen en gaan in de basisschool. Groepen gaan op stap, kunstenaars komen in de school, er starten ad hoc projecten. Kunstzinnige vorming is een van de leergebieden. De kerndoelen en methodes geven richting aan het onderwijs. De school maakt een selectie uit het aanbod aan culturele activiteiten van diverse instellingen in het culturele veld. De school heeft zeer indirect invloed op het aanbod. De school beslist met name of het zowel financieel als organisatorisch past.

Culturele instelling: Een breed scala aan culturele instellingen ontwikkelt aanbod aan cultuureducatieve activiteiten. Dat doet men op basis van de kennis die men van doelgroepen heeft.

Analyse: Cultuureducatie wordt in dit scenario vooral gezien als bestaande 'activiteiten'. De beperking van het scenario ligt in het korte termijn. Ook is de vraag wat de school zelf aan cultuureducatiebeleid ontwikkelt. Scholen zouden moeten beginnen met de vraag 'vinden wij dat cultuureducatie moet?'.

Scenario 2 / 'Vragen en aanbieden'

Basisschool: De school vraagt; daar draait het om in dit scenario. De school ontwikkelt een eigen profiel en cultuureducatie staat ten dienste van dit profiel. Cultuureducatie in brede zin is een terrein waarop het schoolteam zelf expertise bezit. Dat is een vereiste om zelf een vraag te ontwikkelen waarbij passend aanbod kan worden gezocht. Een van de teamleden is cultuurcoördinator en de school participeert in een lokaal of regionaal netwerk met andere scholen om gebruik te maken van elkaars expertise. Er worden met culturele instellingen meerjarige afspraken gemaakt.

Culturele instelling: Aan vraagsturing gaat vraagontwikkeling vooraf. Culturele instellingen spelen een onmisbare rol in de ondersteuning van basisscholen om in een proces van enkele jaren te komen tot vraagontwikkeling. Culturele instellingen helpen basisscholen zich te ontwikkelen van afnemer tot samenwerkingspartner.

Analyse: Voor culturele instellingen wordt de basisschool een zelfstandige partner met een eigen verantwoordelijkheid. Problematisch aan dit scenario zullen de afbakeningsvraagstukken zijn: behoort X wel of niet tot de taak van de school. Een aanbeveling luidt om vraagontwikkeling op het gebied van cultuureducatie niet te isoleren, maar als onderdeel te beschouwen van beleidsontwikkeling van de school als geheel.

Scenario 3 / 'Leren en ervaren'

Basisschool: Leren en ervaren gaan hand in hand; dat geldt ook voor de betrokken instanties: zij gaan 'hand in hand'. Het instituut school raakt achterhaald: kinderen leren in een 'omgeving'. Deze leeromgeving wordt ruim opgevat, zo ruim dat leer- en leefomgeving in elkaar overgaan. In deze omgeving is er een 'joint venture' van een groot aantal maatschappelijke en culturele organisaties.

Culturele instelling: Culturele instellingen maken afspraken over hun bijdrage, in een meerjarig perspectief. Hun aanbod past bij de gestelde vraag. Deze vraag komt voort uit de visie op de beoogde leeromgeving.

Analyse: dit is een zeer ambitieus scenario. De betrokken partijen zullen elk voor zich een nieuw rolbesef moeten ontwikkelen. Het benadrukken van onderlinge grenzen en verschillen maakt plaats voor visie op het gemeenschappelijke.

1.1.2 / Hart(d) voor Cultuur in de praktijk. Notitie over de scenario's uit Hart(d) voor Cultuur in de praktijk van het primair onderwijs, gebaseerd op een onderzoek in de provincie Noord-Holland.

In de nulmeting Cultuureducatie die Bureau A.R.T. in de provincie Noord-Holland uitvoerde in het primair onderwijs werd onderzocht in welk scenario de scholen zich momenteel bevinden naar de mening van de scholen zelf (Van der Zant, 2004). Aan de nulmeting namen 54% van de 900 scholen deel. De scenario's werden ieder in onderzoekstermen vertaald. In een vragenlijst werd vervolgens aan scholen een aantal vragen over cultuurbeleid op school voorgelegd.

Uit het onderzoek kwam naar voren dat verreweg de meeste scholen vinden dat de uitspraken met betrekking tot scenario 1 van toepassing zijn op de huidige situatie op

school. Veel scholen voldoen echter ook aan kenmerken uit scenario 2 zoals het beschikken over een duidelijke missie, profiel en onderwijsdoelen. Ook zegt 21% van de ondervraagde scholen al een beleid ten aanzien van cultuureducatie te hebben geformuleerd. Slechts een zeer beperkt aantal scholen (4%) bevindt zich volgens eigen inschatting in scenario 2.

Een aanvullende conclusie uit het onderzoek is dat de drie scenario's wel in theorie kunnen bestaan maar de praktijk laat allerlei mengvormen zien.

Ambities van scholen /

Veel scholen in Noord-Holland willen de stap zetten van scenario 1 naar scenario 2 en ook scenario 3 spreekt aan. Opvallend is dat vrijwel alle scholen die de stap naar scenario 2 willen zetten een voorselectie van goed aanbod (het kenmerk van scenario 1) belangrijk blijven vinden, ook als zij aangeven eigen ambities te hebben op het gebied van cultuureducatie waarop door culturele instellingen een passend antwoord wordt gezocht.

Scholen noemen ook behoefte te hebben aan handleidingen of formats om zelf cultuurbeleid te kunnen ontwikkelen en aan hulp bij het vinden van geschikt cultuureducatief aanbod. Ook op dit aspect blijkt dat scholen grote behoefte hebben aan een voorselectie van het aanbod.

1.1.3 / Onderzoek cultuureducatie primair onderwijs in gemeente Rotterdam

Cultuurnetwerk Nederland verrichtte in opdracht van gemeente Rotterdam een onderzoek naar de huidige situatie op het gebied van cultuureducatie in Rotterdamse basisscholen en in Rotterdamse culturele instellingen (Hoorn et al, 2005). Middels vragenlijsten voor basisscholen en mondelinge interviews met de culturele instellingen werd de situatie in kaart gebracht. Een deel van het onderzoek betrof de vraag in welke mate scholen in een scenario van 'Hart(d) voor cultuur' passen. In dit onderzoek is van vier scenario's uitgegaan. Cultuurnetwerk heeft een 'nul scenario' toegevoegd, namelijk het scenario 'Alle begin is moeilijk'. In dit scenario doen scholen haast niets aan cultuur. De andere scenario's (1, 2 en 3) zijn in overeenstemming met de scenario's zoals beschreven door de Taakgroep 'Hart(d) voor cultuur'.

In het onderzoek zijn de vier scenario's naar concrete kenmerken en/of gedragingen geoperationaliseerd. Deze operationalisatie vormde de basis van een vragenlijst. Per kenmerk is aan de antwoorden van de scholen een bepaald aantal punten toegekend. De punten zijn vervolgens opgeteld en op grond daarvan zijn de scholen in een scenario ingedeeld. Op basis van de resultaten uit de vragenlijst kwam naar voren dat de meest responderende scholen in scenario 2 zitten (61%) maar dat er ook veel in scenario 1 zitten (34%). Scholen bevinden zich nauwelijks in scenario 0 en scenario 3.

In een volgende analyse is per kenmerk gekeken of scholen anders scoren op verschillende vragen. Deze analyse laat inderdaad zien dat er vragen zijn waarvan de helft van de scholen in scenario 0 valt, maar er zijn ook vragen waarbij zestig procent van de scholen in scenario 2/3 valt. Deze uitkomsten ondersteunen het idee dat de scenario's weliswaar in theorie onderscheidend zijn, maar dat er in de praktijk meer mengvormen voorkomen.

Tot slot is er per scenario gezocht naar criteria die kenmerkend zijn voor het specifieke scenario en die onderscheidend zijn ten opzichte van de andere scenario's. Op basis van deze onderscheidende kenmerken komt naar voren dat:

- _ 4 scholen voldoen aan scenario 0
- _ 14 scholen voldoen aan scenario 1
- _ 9 scholen bevinden zich in scenario 2
- _ 11 scholen bevinden zich in scenario 3

Van de 90 scholen konden 38 scholen ingedeeld worden in een scenario. De overige scholen passen met hun werkwijze niet in een scenario maar vormen een meer heterogene groep.

1.1.4 / Samenvatting

Uit de notitie blijkt dat verreweg de meeste scholen vinden dat de uitspraken met betrekking tot scenario 1 van toepassing zijn op de huidige situatie op school. Veel scholen voldoen echter ook aan kenmerken uit scenario 2. Slechts een zeer beperkt aantal scholen bevindt zich volgens eigen inschatting geheel in scenario 2. Veel scholen in Noord-Holland willen echter de stap zetten van scenario 1 naar scenario 2 en ook scenario 3 spreekt aan.

Uit de resultaten van de vragenlijst in het onderzoek van Rotterdam komt naar voren dat de meest scholen in scenario 2 zitten (61%) maar dat er ook veel in scenario 1 zitten (34%). Scholen bevinden zich nauwelijks in scenario 0 en scenario 3. Er zijn echter vragen in de vragenlijst waarbij de helft van de scholen in scenario 0 valt, maar er zijn ook vragen waarbij zestig procent van de scholen in scenario 2/3 valt. Beide onderzoeken ondersteunen het idee dat de scenario's weliswaar in theorie onderscheidend zijn, maar dat er in de praktijk meer mengvormen voorkomen.

1.2 / De stand van zaken betreffende muziekeducatie

1.2.1 / Inventarisatieonderzoek 'cultuur en school'

Het LOKV verrichtte in samenwerking met het SCO-Kohnstamm Instituut en Bert de Groot B.V. in opdracht van het Ministerie van OCW een inventariserend onderzoek naar de activiteiten van basisscholen en scholen voor het voortgezet onderwijs in het schooljaar 1996/1997 op het gebied van cultuureducatie (De Groot, Haanstra & Hoorn, 1998). De gegevens zijn verzameld onder scholen verspreid over Nederland door middel van telefonische, voorgestructureerde interviews. Een deel van de vragen aan basisscholen (n=122) betrof specifiek muziekeducatie.

Urenbesteding /

Gemiddeld wordt in een groep drie klokuren van de 25 klokuren besteed aan kunstvakken: 12% van het totaal aantal lessen. De onderbouw is hierbij niet meegerekend. Van deze tijd wordt gemiddeld 24% besteed aan muziek.

Faciliteiten en budget /

Op iets meer dan de helft van de basisscholen (51%) is er een vakdocent beschikbaar voor een kunstvak. Van deze vakdocenten is 15% een muziekvakdocent.

De meeste basisscholen gebruiken een combinatie van geldbronnen bij de financiering van de culturele activiteiten. Driekwart van de basisscholen gebruikt de Rijksvergoeding (Londogelden), 60% gebruikt de ouderbijdrage en iets minder dan de helft ontvangt een gemeentelijke bijdrage. Daarnaast ontvangt een klein deel (3%) een provinciale bijdrage en heeft 6% een speciaal fonds voor culturele activiteiten. Overige financieringsbronnen zijn o.a. sponsoring. Scholen die een gemeentelijke bijdrage ontvangen initiëren vaker culturele activiteiten.

Bezoek aan of culturele activiteiten /

Gemiddeld genomen zijn er op een basisschool in het schooljaar 1996/1997 drie productieve culturele activiteiten uitgevoerd. In bijna de helft van de gevallen (48%) is bij één of meer activiteiten gebruik gemaakt van professionele begeleiding van buiten de school. De meeste uitgevoerde activiteit op de basisschool is een musical (78%).

Van de basisscholen (n=122) heeft 84% één of meer receptieve culturele activiteiten die in de school zelf plaatsvinden en 95% organiseert één of meer receptieve culturele activiteiten buiten de school. De meest voorkomende activiteit in scholen is een toneel- of poppentheatervoorstelling (46%), gevolgd door een concert of bezoek van musici (38%). De meest voorkomende activiteiten buiten de scholen zijn museum- en theaterbezoek (62%), gevolgd door het bezoek aan een concert (44%). Bij scholen in de grote steden zijn de gemiddelden van toneel en concerten en bezoek aan musea hoger dan in de overige gebieden.

Van de scholen heeft 17% één of meer culturele activiteiten met een multicultureel karakter in de school, terwijl 4% van de scholen één of meer culturele activiteiten buiten de school had een multicultureel karakter.

1.2.2 / 'Waarom doen we dit niet vaker?' Onderzoek Cultuureducatie Primair Onderwijs in Zuid-Holland

Cultuurnetwerk Nederland verrichtte in opdracht van Kunstgebouw en Erfgoedhuis Zuid-Holland een onderzoek naar culturele activiteiten en de daarbij behorende geldstromen in het primair onderwijs in de provincie Zuid-Holland (Graauw, et al, 2004). Middels vragenlijsten is de situatie op scholen in kaart gebracht (n=290).

De visie van scholen op kunst- en cultuureducatie /

Driekwart van de scholen (n=290) heeft geen visie op kunst- en cultuureducatie op lange termijn voor de school.

Urenbesteding /

Het gemiddelde aantal uur voor het leergebied Kunstzinnige Oriëntatie is drie uur en zevenenzeventig minuten per week. Op beeldende vorming na (waar veruit de meeste tijd aan wordt besteed) gaat als tweede de meeste tijd naar muziek. Aan muziek wordt

in de onderbouw gemiddeld per week 1 uur en 13 minuten besteed, in de middenbouw is dit nog 49 minuten en in de bovenbouw is dat teruggelopen naar 47 minuten.

Faciliteiten en budget /

Van de ondervraagde scholen (n=290) heeft 10% een muziekvakdocent. Deze docent heeft ongeveer evenveel uren voor de onder-, midden- en bovenbouw ter beschikking.

Gemiddeld genomen besteden scholen 6.49 euro per leerling aan culturele bezoeken. Het bedrag dat scholen per leerling besteden, komt uit verschillende bronnen: rijksvergoeding (82%) en ouderbijdrage (50%) zijn de meest genoemde bronnen. De scholen melden overigens dat de grootste problemen bij het ondernemen van culturele activiteiten de hoge kosten van deze activiteiten zijn, in combinatie met de hoge kosten voor vervoer.

Bezoek aan of culturele activiteiten /

De meeste scholen bezoeken tentoonstellingen en theatervoorstellingen. Concerten worden het minst bezocht in het schooljaar 2002-2003: 21% van de basisscholen bezocht gemiddeld drie keer een concert. Bij het bezoeken van de culturele activiteiten bleven de onderbouw leerlingen het vaakst 'voornamelijk op school' en de bovenbouwleerlingen gingen vaker 'voornamelijk op andere locaties' op cultureel bezoek. Ook leggen leerlingen naarmate zij in een hogere groep komen vaker culturele bezoeken af. De bezochte culturele activiteiten zijn overigens veelal niet multicultureel van karakter.

Selectie en aanbod /

De drie belangrijkste eisen die scholen stellen als het gaat om de keuze voor culturele activiteiten zijn: de culturele activiteit moet passen 'in de belevingswereld van de leerlingen' 'het moet bijdragen aan de algemene ontwikkeling van leerlingen' en de culturele activiteit 'moet iets toevoegen aan de lessen'.

Als het gaat om argumenten voor de keuze van culturele activiteiten, wordt 'inpasbaarheid in het lesprogramma' het meest genoemd. Andere veelgenoemde argumenten zijn: 'de betaalbaarheid' en 'voldoende variatie in disciplines over de jaren'.

1.2.3 / Rapportage Nulmeting. Regeling 'Versterking cultuureducatie in het primair onderwijs'.

Cultuurnetwerk Nederland verrichtte in opdracht van het Ministerie van OCW een inventarisatieonderzoek (een nulmeting) naar wat er op cultuureducatief gebied gebeurde in het schooljaar 2003-2004 op basisscholen (Hoorn, Liefertink & Tal, 2004). Deze scholen hadden voor 1 mei 2004 een aanvraag voor subsidie ingediend bij het departement en de aanvraag was gehonoreerd. Op basis van de 575 aanvraagformulieren van basisscholen is een analyse van de situatie op scholen gemaakt (de open vragen van de aanvraagformulier zijn omgezet naar gesloten vragen). De basisscholen zijn verspreid over 42 regio's.

De visie van scholen op kunst- en cultuureducatie /

In hoeverre hebben basisscholen cultuureducatie in het schoolbeleid opgenomen? Van de scholen (n=575) antwoorden 67% bevestigend en 8% daarvan zegt dat cultuureducatie een vaste plaats heeft in het schoolplan en 3% noemt cultuureducatie in de schoolgids. Van de scholen die ontkennend antwoorden (33%), zegt 8% 'hier wel mee bezig te zijn'.

Hebben scholen doelstellingen geformuleerd bij hun cultuurbeleid? Een derde van de scholen (n=574) heeft geen doelstellingen voor het schoolbeleid wat betreft cultuureducatie geformuleerd en 69% zegt dit wel gedaan te hebben. Van deze 69% is 9% bezig met de ontwikkeling van doelstellingen. Van de scholen zegt 54% na te gaan of de doelstellingen behaald zijn wat betreft cultuureducatie en 4% daarvan doet dit middels een jaarlijkse evaluatie.

Faciliteiten en budget /

Ruim de helft van de scholen (57%, n=560) heeft taakuren voor de organisatie van culturele activiteiten. Gemiddeld hadden de scholen een bedrag van ruim 2.000 euro beschikbaar voor culturele activiteiten in het schooljaar 2003-2004.

Bezoek aan of culturele activiteiten /

Basisscholen (n=575) geven aan dat de meeste culturele activiteiten op het gebied van literatuur zijn (46%) en daarna komen culturele activiteiten op het gebied van muziek (37%). De rapportage vermeldt dat uit onderzoek naar voren komt dat de aandacht voor bepaalde kunstdisciplines sterk afhankelijk is van de interesse en vaardigheden van de leerkrachten. Leerkrachten zeggen de meeste vaardigheden te hebben op het gebied van de beeldende vakken.

1.2.4 / Onderzoek cultuureducatie primair onderwijs in gemeente Rotterdam /

Cultuurnetwerk Nederland verrichtte in opdracht van gemeente Rotterdam een onderzoek naar de huidige situatie op het gebied van cultuureducatie in Rotterdamse basisscholen en in Rotterdamse culturele instellingen (Hoorn et al, 2005). Middels vragenlijsten voor basisscholen en mondelinge interviews met culturele instellingen werd de situatie in kaart gebracht. Een deel van de vragen aan scholen ging specifiek over muziekeducatie.

De visie van scholen op kunst- en cultuureducatie /

Welke rol vindt een school dat cultuur heeft? De instrumentele doelstellingen zoals sociale vaardigheden, motorische vaardigheden, creativiteit en sociale cohesie vinden scholen belangrijker dan kunstintrinsieke doelstellingen (n=85).

De visie op kunst- en cultuureducatie kan ook vastgesteld zijn in het schoolplan van basisscholen. De vraag is dan ook of er een beschrijving van leerdoelen, leerinhouden, werkvormen en evaluatie ten aanzien van het leergebied Kunstzinnige Oriëntatie te vinden is in het schoolplan. Van de vakken tekenen en handvaardigheid, spel en bevordering van taalgebruik, muziek en beweging wordt muziek op alle voorgenoemde punten het minst beschreven in schoolwerkplannen (n=90).

Urenbesteding /

Het gemiddelde aantal uren- per groep per week- dat aan het leergebied Kunstzinnige Oriëntatie door scholen (n = 52) wordt besteed, is 1 uur en 55 minuten. Hiervan wordt de minste tijd besteed aan muziekles waarbij het aantal minuten per week per bouw ook nog af neemt: onderbouw besteedt gemiddeld 26 minuten per week aan muziek en zowel middenbouw als bovenbouw besteden 16 minuten per week.

Faciliteiten en budget /

Aan de scholen (n=41) is gevraagd over welke faciliteiten en financiële middelen zij beschikken als het gaat om culturele activiteiten. Minder dan de helft van de basisscholen heeft een vakdocent voor de kunstvakken. Van de vakdocenten is 37% voor muziek.

Zestig procent van de scholen (n=52) beschikt over een contactpersoon voor kunst- en cultuureducatie die diverse werkzaamheden uitvoert. Ruim 48% van de scholen heeft een budget voor culturele activiteiten en deze groep beschikt gemiddeld genomen over een budget van 2.468 euro.

Bezoek aan of culturele activiteiten /

Het aantal activiteiten dat op school plaatsvindt op het gebied van concert/musici tezamen met toneel/poppentheater is het hoogst en ook komen ze het vaakst voor per jaar (n=90). De meest voorkomende activiteiten buiten school zijn een bezoek aan een concertzaal/theater en een bezoek aan een (historisch) museum of instituut (n=90).

Selectie en aanbod /

De school kan culturele activiteiten op verschillende manieren selecteren. Ruim van de helft van scholen (n=85) koopt een kant-en-klaar kunst/cultuurmenu. Nog eens 22% van de scholen past een dergelijk menu aan op de persoonlijke wensen.

1.2.5 / Samenvatting

De visie van scholen op kunst- en cultuureducatie /

Uit het onderzoek in Rotterdam komt naar voren dat scholen instrumentele doelstellingen belangrijker vinden dan kunstintrinsieke doelstellingen. Resultaten over de mate waarin de visie van een school betreffende kunst- en cultuureducatie opgenomen is in het schoolwerkplan laten een wisselend beeld zien. Uit de rapportage nulmeting komt naar voren dat eenderde van de scholen (n= 575) cultuurbeleid nog niet in het schoolplan heeft opgenomen alhoewel 8% hiervan er mee bezig is. Het onderzoek uit Rotterdam laat zien dat muziek het minst beschreven wordt in schoolwerkplannen. In het onderzoek in Zuid-Holland zegt driekwart van de scholen geen visie op kunst- en cultuureducatie op lange termijn te hebben ontwikkeld.

Urenbesteding /

Het gemiddelde aantal uren dat aan het leergebied Kunstzinnige Oriëntatie wordt besteed, is 1 uur en 55 minuten in het Rotterdams onderzoek, 3 uur en 47 minuten in het onderzoek uit Zuid-Holland en drie klokuren in het inventarisatie onderzoek 'cultuur en school'. Verschillende manieren van meten kunnen meespelen in het verschil in uren dat gevonden is. In Rotterdam wordt van de kunstvakken de minste tijd aan

muziek besteed, uit het inventarisatieonderzoek komt naar voren dat 24% van de tijd naar muziek gaat en uit het onderzoek uit Zuid-Holland blijkt dat verreweg de meeste tijd aan beeldende vorming wordt besteed en dat muziek qua tijd op de tweede plaats komt. Zowel uit het onderzoek uit Rotterdam als Zuid-Holland wordt duidelijk dat het aantal minuten dat aan muziek besteed wordt per bouw afneemt.

Faciliteiten en budget /

Uit het Rotterdamse onderzoek komt naar voren dat minder dan de helft van de scholen (n=41) een vakleerkracht heeft waarvan 37% voor muziek. Uit het inventarisatie onderzoek komt naar voren dat iets meer dan de helft van de scholen (51%; n=122) een vakleerkracht heeft waarvan 15% voor muziek. Van de ondervraagde scholen (n=290) in het onderzoek van Zuid-Holland heeft 10% een vakleerkracht muziek.

Uit het onderzoek in Rotterdam komt naar voren dat 60% van de scholen (n=41) beschikt over een contactpersoon voor kunst- en cultuureducatie. Uit de rapportage nulmeting 'Regeling versterking cultuureducatie in het primair onderwijs' zegt ruim de helft van de scholen (n=560) taakuren te hebben voor de organisatie van culturele activiteiten. Uit het onderzoek in Rotterdam en de rapportage nulmeting kwam naar voren dat de scholen die een budget hadden voor cultuureducatie over ruim 2.000 euro beschikten.

Bezoek aan of culturele activiteiten /

Uit het onderzoek in Rotterdam komt naar voren dat het aantal activiteiten dat op school plaats vindt op het gebied van poppentheater/toneel en concert/musici het hoogst is en ook komen ze het meest voor per jaar (n=90). De meest voorkomende activiteiten buiten school zijn een bezoek aan een concertzaal/theater en het bezoeken van een museum/instituut. Uit het inventarisatie onderzoek blijkt dat op 84% van de basisscholen (n=122) één of meer receptieve culturele activiteiten in de school zelf laat plaatsvinden en 95% van de basisscholen organiseert één of meer receptieve culturele activiteiten buiten de school. De meest voorkomende activiteit in scholen is een toneel- of poppentheatervoorstelling (46%), gevolgd door een concert of bezoek van musici (38%). De meest voorkomende activiteiten buiten de scholen zijn museum- en theaterbezoek (62%), gevolgd door het bezoek aan een concert (44%). Uit de rapportage nulmeting komt naar voren dat de meeste culturele activiteiten op basisscholen (n=575) literaire activiteiten betreffen, gevolgd door activiteiten op het gebied van muziek. Tegenover deze uitkomsten staan de resultaten van het onderzoek uit Zuid-Holland: concerten werden het minst bezocht in het schooljaar 2002-2003.

Multicultureel /

Het onderzoek uit Zuid-Holland laat zien dat de bezochte culturele activiteiten veelal niet multicultureel van karakter zijn. Uit het inventarisatie onderzoek wordt duidelijk dat van de ondervraagde scholen (n=122) 17% één of meer culturele activiteiten heeft met een multicultureel karakter in de school, terwijl 4% van de scholen één of meer culturele activiteiten buiten de school had met een multicultureel karakter.

Selectie en aanbod /

Uit het onderzoek in Rotterdam blijkt dat ruim de helft van scholen (n=85) een kant-en-klaar kunst/cultuurmenu koopt. Nog eens 22% van de scholen past een dergelijk menu aan op de persoonlijke wensen. Uit het onderzoek in Zuid-Holland komt naar voren dat de belangrijkste eisen die scholen stellen aan het aanbod zijn: de culturele activiteit moet passen 'in de belevingswereld van de leerlingen', 'het moet bijdragen aan de algemene ontwikkeling van leerlingen' en de culturele activiteit 'moet iets toevoegen aan de lessen'. Als het gaat om argumenten voor de keuze van culturele activiteiten, wordt 'inpasbaarheid in het lesprogramma' het meest genoemd. Andere veelgenoemde argumenten zijn: 'de betaalbaarheid' en 'voldoende variatie in disciplines over de jaren'.

1.3 / Het aanbod: motieven en belemmeringen bij het organiseren van culturele activiteiten en wensen van scholen ten aanzien van het kunst- en culturaanbod

1.3.1 / 'Hoe helpen we ze?' Onderzoek naar de behoefte aan een 'Handreiking culturele activiteiten in het onderwijs'.

Bureau ART voerde in opdracht van het Ministerie van OCW een onderzoek uit naar de behoefte in het onderwijs aan een handreiking culturele activiteiten (Van der Zant, 2000). Er werden vier groeps gesprekken gevoerd met in totaal 26 docenten in het voortgezet onderwijs en tien vertegenwoordigers van culturele (steunfunctie-) instellingen. Ook werden op zes basisscholen met directieleden individuele gesprekken gevoerd.

Belemmeringen /

Basisscholen ervaren de volgende belemmeringen bij het organiseren van culturele activiteiten: het ontbreken van een cultuurbeleid in school en daarmee draagvlak voor culturele activiteiten, gebrek aan financiële middelen met name voor het reizen naar cultureel aanbod en onvoldoende zicht op het cultureel aanbod in de regio en op de ervaringen van andere scholen met dit aanbod.

Inhoud Handreiking voor het schoolmanagement /

Er is behoefte aan een handreiking gericht op het schoolmanagement. Het belangrijkste doel van zo'n handreiking is enerzijds tot een cultuurbeleid te komen en anderzijds om meer draagvlak te creëren voor culturele activiteiten en deze activiteiten in te bedden in het totale schoolbeleid. Er wordt onder andere gedacht aan:

- een model voor een beleidsplan voor cultuurbeleid op school;
- voorbeelden van scholen die een actief cultuurbeleid voeren;
- praktische tips over financiering;
- praktische tips hoe gegeven de huidige situatie toch al doorlopende leerlijnen te creëren; en
- scholingsmogelijkheden voor docenten.

Inhoud Handreiking voor docenten /

Er is behoefte aan een handreiking voor docenten. Er wordt onder andere gedacht aan:

- _ een checklist hoe als docent draagvlak gekregen kan worden voor culturele activiteiten;
- _ praktische voorbeelden van projecten voor verschillende onderwijsvormen en jaarlagen;
- _ adviezen over hoe om te gaan met mogelijkheden van doorlopende leerlijnen;
- _ en een overzicht van websites op Internet met informatie over mogelijkheden voor culturele activiteiten (voor welke leeftijd, voor welke type leerling, welke kortingsmogelijkheden er zijn en welke scholen reeds hebben deelgenomen aan bepaalde culturele activiteiten).

1.3.2 / 'Waarom doen ze het?' Rapportage van een korte studie naar de motieven van scholen om culturele activiteiten te ontplooiën.

Bureau ART voerde in opdracht van het Ministerie van OCW een onderzoek uit naar de motieven van scholen om culturele activiteiten te ontplooiën of om aan culturele activiteiten buiten de school deel te nemen (Konings & Van der Zant, 2001). Het onderzoek bestond uit een literatuurstudie op basis waarvan een vragenlijst werd ontwikkeld voor het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en voor ondersteunende instellingen. De vragenlijst werd ingevuld door 20 basisscholen, 21 scholen voor voortgezet onderwijs en 21 ondersteunende instellingen.

Motieven van basisscholen /

De volgende vier motieven zijn het belangrijkste voor basisscholen om culturele activiteiten te ontplooiën: 'leerlingen kunnen kennis maken met kunst en cultuur', 'het is goed voor de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen', 'het bevordert het plezier krijgen in kunst' en 'het leert leerlingen goed te kijken, te luisteren of te bewegen'.

Voor de meeste basisscholen, met name scholen die zich achterstandsscholen noemen, is 'leerlingen kunnen kennis maken met kunst en cultuur' het allerbelangrijkste motief. Voor achterstandsscholen is het zo'n belangrijk motief omdat leerlingen op deze scholen van huis uit zo weinig met (traditioneel-westerse) kunst en cultuur in aanraking komen. Voor 20% van de scholen, met name de scholen die geen achterstandsscholen zijn, is 'het bevordert het plezier krijgen in kunst' het allerbelangrijkste motief.

'De positieve invloed op het imago van de school', 'de bevordering van cultuurparticipatie op latere leeftijd' en 'de bijdrage aan de kerndoelen en aan de rest van het onderwijsprogramma' spelen veel minder een rol.

1.3.3 / 'Naar welke verdieping wilt u?' Verslag van een onderzoek naar Kunst op School in het primair onderwijs in Overijssel

Kunst&Cultuur Overijssel is het provinciale bemiddelingsinstituut en informatiecentrum voor beeldende- en podium kunsten, literatuur, kunst- en cultuureducatie, cultuurbehoud en -toerisme. Met de activiteiten van KCO/ Kunst op school krijgen

Overijsselse scholen een kritisch geselecteerd kunst- en cultuuraanbod. Scholen kunnen een keuze maken uit dit aanbod, geadviseerd door KCO/Kunst op school. Bureau ART voerde in opdracht van KCO een onderzoek uit naar het Kunst op School in het basisonderwijs (Goossens & Van der Zant 2002). Er werden telefonische interviews afgenomen bij 70 basisscholen in Overijssel, verspreid over alle gemeenten in de provincie. Op een aantal scholen en bij zes culturele commissies werden aanvullende diepte interviews gehouden.

Het oordeel over het aanbod /

Scholen geven het aanbod van Kunst op School gemiddeld een 7,8. Dit is in vergelijking met andere provincies hoog. Als positieve punten worden genoemd: de gevarieerdheid van het aanbod, de kwaliteit van het aanbod, de geringe organisatielast voor de scholen en de waardering van docenten en leerklingen voor de voorstellingen/concerten. Als verbeterpunten werden genoemd: (nog) meer aanbod zodat er meer keuzes zijn t.a.v. voorstellingen/concerten en voorkeursdata, een breder aanbod met meer actieve kunstbeoefening, lagere prijzen, beschikbaarheid van zaalruimtes en meer lesbrieven, informatie en/of activiteiten rondom een voorstelling/concert.

De meeste scholen vinden het aanbod goed aansluiten bij de wensen van de school; 12% vindt echter dat het beter kan aansluiten. Genoemd worden: behoefte aan een vakdocent in plaats van alleen voorstellingen/concerten en een betere aansluiting op thema's die in school centraal staan.

Verdieping en inbedding in het curriculum /

Bijna een kwart van de scholen vindt dat het aanbod meer verdiept zou kunnen worden. De scholen suggereren het volgende: meer en betere lesbrieven bij voorstellingen/concerten, uitgebreidere informatie vooraf, meer en betere verwerkingsopdrachten en professionele begeleiding door een vakdocent.

Ruim de helft van de scholen vindt dat de culturele activiteiten beter ingebed zouden moeten worden in het onderwijsprogramma. Kunst op School zou voor een betere inbedding kunnen zorgen door: meer aansluiting bij thema's of vragen die op een school leven, betere aansluiting op de kerndoelen en betere aansluiting bij methoden.

Betrokkenheid bij het aanbod /

De meeste scholen (82%) geven aan niet bij de samenstelling van het aanbod te worden betrokken, maar zij zouden ook niet meer betrokken willen zijn. Als belangrijkste reden geven zij hiervoor aan, dat zij heel tevreden zijn met het aanbod.

Evaluatie /

De meeste scholen geven aan voldoende mogelijkheden te hebben om het aanbod te evalueren. Scholen hebben echter geen inzicht in de mate waarin hun oordeel wordt betrokken bij de samenstelling van het aanbod voor een volgend jaar.

1.3.4 / 'Waarom doen we dit niet vaker?' Onderzoek Cultuureducatie Primair Onderwijs in Zuid-Holland

Cultuurnetwerk Nederland verrichtte in opdracht van Kunstgebouw en Erfgoedhuis Zuid-Holland onderzoek naar culturele activiteiten en daarbij behorende geldstromen in het primair onderwijs in de provincie Zuid-Holland (Graauw, et al, 2004). Middels vragenlijsten is de situatie op scholen in kaart gebracht (n=290) maar ook de wensen en behoeftes van basisscholen ten aanzien van het aanbod werden onderzocht.

Vragen van scholen /

Slechts 18% van de ondervraagde scholen had vragen voor culturele instellingen. De twee vragen die het vaakst genoemd zijn, waren: 'zou het mogelijk zijn om de kosten zo laag mogelijk te houden' en 'zou het mogelijk zijn het aanbod beter aan te laten sluiten bij het niveau en de identiteit van leerlingen'.

Organisatie /

Scholen besteden de organisatie van culturele activiteiten liever uit. Zij hebben een grote voorkeur voor het inkopen van bezoeken waarbij het vervoer en de begeleidende lessen zijn geregeld (85%). Culturele activiteiten worden het liefst als 'package deals' ingekocht (93%), vermoedelijk omdat de school daar minder werk aan heeft. Daarnaast kiezen scholen (74%) er bij voorkeur voor om lessen Kunstzinnige oriëntatie uit te besteden aan professionals.

1.3.5 / Onderzoek cultuureducatie primair onderwijs in gemeente Rotterdam

Cultuurnetwerk Nederland verrichtte in opdracht van gemeente Rotterdam een onderzoek naar de huidige situatie op het gebied van cultuureducatie in Rotterdamse basisscholen en in Rotterdamse culturele instellingen (Hoorn et al, 2005). Middels vragenlijsten voor basisscholen en mondelinge interviews met culturele instellingen werd de situatie in kaart gebracht. Een deel van de vragen aan scholen ging over wensen van scholen ten aanzien van het aanbod.

Wensen /

Scholen (n=75; 64%) laten culturele activiteiten voor de onderbouw het liefst op school plaatsvinden. Hoe ouder de leerling, hoe groter de wens om activiteiten buiten de school te laten plaatsvinden. Scholen (n=88) willen ook graag informatie over groepen of bouwen waar de culturele activiteit geschikt voor is (88%), lesmateriaal (86%), prijzen van activiteiten, diensten en voorzieningen (86%). Ruim de helft van de scholen wil informatie over bijscholing van leerkrachten.

Belemmeringen /

Bijna 80% van de scholen (n=90) vindt de kosten van het vervoer een knelpunt en de helft van de scholen ervaart de organisatie van vervoer als problematisch. Ook kosten van de activiteiten en de beschikbare tijd in lessen spelen parten.

1.3.6 / Samenvatting

Waarom cultuureducatie? /

Uit de rapportage blijken de volgende vier motieven het belangrijkste te zijn voor basisscholen om culturele activiteiten te ontplooiën: 'leerlingen kunnen kennis maken met kunst en cultuur', 'het is goed voor de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen', 'het bevordert het plezier krijgen in kunst' en 'het leert leerlingen goed te kijken, te luisteren of te bewegen'. Vooral voor scholen die zich achterstandsscholen noemen, is 'leerlingen kunnen kennis maken met kunst en cultuur' het belangrijkste motief. Voor achterstandsscholen is het zo'n belangrijk motief omdat leerlingen op deze scholen van huis uit zo weinig met (traditioneel-westerse) kunst en cultuur in aanraking komen. Voor scholen die geen achterstandsscholen zijn, is 'het bevordert het plezier krijgen in kunst' het belangrijkste motief.

Verdieping, inbedding en aansluiting bij het onderwijs /

Bijna een kwart van de scholen (n=70) uit het onderzoek in Overijssel vindt dat het aanbod meer verdiept zou kunnen worden door bijvoorbeeld betere lesbrieven bij voorstellingen/concerten, meer en betere verwerkingsopdrachten en professionele begeleiding door een vakdocent. Ruim de helft van de Overijsselse scholen vindt daarnaast dat de culturele activiteiten beter ingebed zouden moeten worden in het onderwijsprogramma door meer aansluiting bij thema's of vragen die op een school leven, betere aansluiting op de kerndoelen en betere aansluiting bij methoden.

Organisatie van het aanbod en de betrokkenheid bij het aanbod /

De scholen uit het onderzoek in Zuid-Holland besteden de organisatie van culturele activiteiten liever uit. Culturele activiteiten worden het liefst als 'package deals' ingekocht waarbij het vervoer en de begeleidende lessen zijn geregeld. De meeste scholen uit het onderzoek in Overijssel geven aan niet bij de samenstelling van het aanbod te worden betrokken, maar zij zouden ook niet meer betrokken willen zijn. De belangrijkste reden hiervoor is dat zij tevreden zijn met het aanbod. Ook geven de meeste Overijsselse scholen aan voldoende mogelijkheden te hebben om het aanbod te evalueren. Scholen hebben echter geen inzicht in de mate waarin hun oordeel wordt betrokken bij de samenstelling van het aanbod voor een volgend jaar.

Belemmeringen bij het organiseren van culturele activiteiten /

Bijna 80% van de scholen (n=90) uit het onderzoek in Rotterdam vindt de kosten van het vervoer een knelpunt en de helft van de scholen ervaart de organisatie van vervoer als problematisch. Ook kosten van de activiteiten en de beschikbare tijd in lessen spelen parten. In het onderzoek naar 'Handreikingen culturele activiteiten in het onderwijs' worden het ontbreken van een cultuurbeleid in school en daarmee draagvlak voor culturele activiteiten, gebrek aan financiële middelen, onvoldoende zicht op het cultureel aanbod in de regio en op de ervaringen van andere scholen als belemmeringen genoemd voor het organiseren van culturele activiteiten.

Wensen van scholen: vragen aan culturele instellingen /

Uit het onderzoek in Zuid-Holland komen de vragen 'zou het mogelijk zijn het aanbod beter aan te laten sluiten bij het niveau en de identiteit van de leerling?' en 'zou het mogelijk zijn om de kosten zo laag mogelijk te houden' het vaakst voor bij scholen (n=290). Uit het onderzoek in Overijssel kwam naar voren dat scholen (n=70) behoefte hebben aan een vakdocent i.p.v. alleen voorstellingen/concerten en scholen wensen een betere aansluiting bij thema's die op school centraal staan. Uit het onderzoek in Rotterdam bleek dat scholen (n=75; 64%) de culturele activiteiten voor de onderbouw het liefst op school laten plaatsvinden. Hoe ouder de leerling, hoe groter de wens om activiteiten buiten de school te laten plaatsvinden.

Hoofdstuk 2 / Instrumenten voor kunst- en cultuurbeleid

In dit hoofdstuk worden drie instrumenten besproken waarmee de stand van zaken aangaande kunst- en cultuureducatie op een basisschool in kaart gebracht kan worden, waarmee de samenwerking tussen scholen en instellingen gestimuleerd kan worden en waarmee een impuls gegeven kan worden aan het ontwikkelen van een beleid op kunst- en cultuureducatie op een basisschool. De drie instrumenten zijn ontwikkeld door de KPC-groep, het Ministerie van OCW en de SLO.

2.1.1 / **Vruchtbare verbeelding.** Format voor samenwerking tussen scholen en cultuureducatieve instellingen.

Het doel van het instrument dat de KPC-groep ontwikkeld heeft (Seuren, 2005), is om scholen en cultuureducatieve instellingen te helpen bij het organiseren van een samenwerkingsverband. Het instrument kan daarbij dienen voor: een individuele en gezamenlijke oriëntatie op de samenwerking, onderbouwing van een plan van aanpak, monitoring als de samenwerking op gang is gekomen, evaluatie na een bepaalde periode, verantwoording voor de interne beleidscyclus en verantwoording voor externe betrokkenen zoals sponsors en subsidieverstrekkers.

De KPC-groep is bij de ontwikkeling van het instrument ervan uit gegaan dat veel scholen en instellingen samen willen werken binnen het kader van de brede school. Ook is de KPC-groep ervan uitgegaan dat scholen geïnspireerd zijn door de uitgangspunten van het nieuwe leren. De grondgedachte uit het nieuwe leren dat een leerling zijn leerproces regisseert, is dien ten gevolge van invloed geweest op de ontwikkeling van het instrument. De leerling wordt gemotiveerd om regisseur van zijn/haar leerproces te worden mits het leerarrangement hem/haar voldoende uitdaagt.

Om een optimaal leerarrangement te organiseren, komen in het instrument van de KPC-groep de volgende punten aan bod:

- _ de visie op het leerproces: school en instellingen komen tot een gezamenlijk gedragen visie op de samenwerking;
- _ de rol van de leerkracht: wat wordt door de school en de culturele instelling van de leerkracht verwacht?;
- _ de gestelde leerdoelen: welke toegevoegde waarde moet de samenwerking opleveren voor het ontwikkelproces van de leerling?;
- _ de rol van de (fysieke) omgeving: hoe gaan de school en instelling zich profileren in de omgeving en hoe worden zij onderdeel van de omgeving?
- _ het materiaal dat beschikbaar is, of toegankelijk wordt gemaakt;
- _ de wijze van toetsen: hoe worden de leerlingen getoetst?;
- _ de betrokkenheid van ouders: cultuureducatieve arrangementen bieden mogelijkheden om ouders bij het proces te betrekken al publiek, partner of als ondersteuner;
- _ de organisatie van het leerproces: bij wie ligt welke verantwoordelijkheden?;
- _ de bekostiging van het leerproces.

2.1.2 / Het instrument van de KPC-groep

Onderdeel van het leerarrangement	Beschrijving (wat en hoe)	Onderbouwing (waarom)
1 / Visie <ul style="list-style-type: none">– inhoud van de visie– eigen inbreng van de school– relatie met algemene visie van de school– inbreng van de cultuureducatieve partner(s)– relatie met de algemene visie van de c.e. partner(s)– relatie met de uitgangspunten van nieuw leren		
2 / Doel van de activiteiten (wat moet het de leerling opleveren) <ul style="list-style-type: none">– talentontwikkeling– culturele vorming– taalverwerving– sociale competenties– anders		
3 / Rol van de schoolorganisatie <ul style="list-style-type: none">– rol leerkrachten– rol schoolmanagement– rol van het OOP		
4 / Rol van de cultuureducatieve partner <ul style="list-style-type: none">– rol docenten– rol c.e. management– rol van het ondersteunend personeel		
5 / Rol leerlingen <ul style="list-style-type: none">– consumerend– ontwikkelend– sturend		
6 / Wijze van volgen van ontwikkeling <ul style="list-style-type: none">– portfolio– cijfers op onderdelen– uitvoering– tentoonstelling		
7 / Rol ouders (opties) <ul style="list-style-type: none">– ondersteuning (aanbod mede organiseren/uitvoeren)– actieve deelname– anders		

Onderdeel van het leerarrangement	Beschrijving (wat en hoe)	Onderbouwing (waarom)
<p>8 / Rol omgeving (buurt/wijk/lokale gemeenschap) opties</p> <ul style="list-style-type: none"> _ facilitair en financieel _ uitvoeringsomgeving _ voorwaardenstellend _ opdrachtgever _ inspiratie <p>9 / Bekostiging (opties)</p> <ul style="list-style-type: none"> _ regulier bekostiging onderwijs _ reguliere subsidie aanbieders _ projectsubsidies _ rijksbudget (impuls cultuureducatie) _ anders <p>10 / Organisatie van het programma</p> <ul style="list-style-type: none"> _ inpassing in het reguliere programma _ inpassing in het programma van de aanbieders _ inpassing in een programma van naschoolse activiteiten 		

2.1.3 / Kanttekeningen bij het instrument van de KPC-groep /

Bij het instrument van de KPC-groep kan een aantal kanttekeningen gezet worden.

Ten eerste is het instrument bedoeld om kunst- en cultuureducatie in kaart te brengen en de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen in het algemeen te beschrijven. Veel vragen worden daarom ook in het algemeen gesteld en niet wat betreft muziekonderwijs in het bijzonder. Door het instrument komt daardoor niet goed in beeld hoe de samenwerking tussen muzikeducatieve instellingen en scholen kan plaatsvinden.

Ten tweede worden er weinig vragen gesteld over hoe een doorlopende leerlijn vormgegeven wordt. Door het instrument wordt niet helder in kaart gebracht hoe de balans is tussen receptieve, actieve en reflectieve (muziek)activiteiten, hoe de continuïteit in het (muziek)onderwijs gewaarborgd wordt, welke groep wat doet, welke activiteiten binnen en buiten de school afspelen en welke rol de school en de culturele instelling daarin spelen.

Ten derde valt het op dat er weinig aandacht wordt besteed aan de wensen van de school betreffende het aanbod van de culturele instellingen. Uit de literatuurstudie komt bijvoorbeeld naar voren dat scholen een verdieping van het aanbod wensen, aansluiting van het aanbod willen bij de kerndoelen en thema's die in school leven en een afwisseling willen van aanbod dat in en buiten de school plaats vindt.

Ten vierde kan door het instrument niet goed beschreven worden of en hoe het aanbod afgestemd kan worden op de cultureel diverse populatie van een school. In Amsterdam is de meerderheid van de schoolgaande jeugd van allochtone afkomst (Karsten e.a., 2003). Scholen en culturele instellingen kunnen ervoor kiezen om het aanbod op een cultuur diverse populatie af te stemmen. Uit de literatuurstudie blijkt dit nog weinig te gebeuren.

Ten vijfde geeft het instrument geen mogelijkheden om te zien op welk scenario zich oriënteert zoals geformuleerd door de Taakgroep Hart(d) voor cultuur. Het ambitieniveau en de streefrichting van scholen en culturele instellingen worden daardoor niet duidelijk.

Tot slot, de vragen zijn open geformuleerd waardoor het onduidelijk is wat er precies met vragen wordt bedoeld. De antwoorden zullen hoogst waarschijnlijk zeer divers zijn wat het moeilijk zal maken om situaties op verschillende scholen te kunnen vergelijken. Daarnaast kost het vermoedelijk veel tijd om de vragenlijst te beantwoorden vanwege de open vragen.

Het voordeel van het instrument is echter wel dat het de verschillende factoren aangeeft die een rol spelen bij het uitvoeren van het kunst- en cultuurbeleid op een school.

2.2 / Het instrument van het Ministerie van OCW

Voor scholen die beleid op kunst en cultuureducatie willen ontwikkelen en voor scholen die de samenwerking tussen culturele instellingen in kaart willen brengen, heeft het Ministerie van OCW een lijst van suggesties gemaakt (zie www.cultuurplein.nl of Riele & Wervers, 2004). Deze lijst van suggesties is niet ontwikkeld vanuit specifieke uitgangspunten zoals het nieuwe leren.

2.2.1 / Het instrument van het Ministerie van OCW

1 / Visie op cultuureducatie

- a. Breng in kaart welke ideeën de basis kunnen vormen voor een visie op cultuureducatie
- b. Geef aan of deze ideeën:
 - aansluiten bij scenario 1, 2 of 3 uit het Rapport Hart(d) voor Cultuur;
 - ingebed kunnen worden in het beleid van de school.
- c. Onderzoek
 - of er draagvlak voor de ideeën is (binnen en buiten de school);
 - hoe deze ideeën intern en extern gecommuniceerd kunnen worden.

2 / Cultuureducatie in de school

- a. Waar liggen momenteel de accenten en waar moeten deze accenten in de toekomst liggen?
 - op onderbouw, middenbouw of bovenbouw
 - op kunsteducatie of erfoededucatie
 - op beeldende vorming, muziek, dans, drama, literatuur, andere discipline
- b. In welke mate zijn ouders momenteel betrokken bij cultuureducatie? Wat is hun rol in de toekomst?

3 / Samenwerken met andere scholen

- a. Met welke scholen gaat de school samenwerken?
- b. Onderzoek andere mogelijkheden in mbo en hbo (PABO's, scholen voor het Kunstvakonderwijs)

4 / Samenwerken met culturele instellingen

- a. Onderzoek mogelijkheden voor samenwerking met:
- individuele kunstenaars
 - musea
 - muziekcentra/-gezelschappen
 - theaters/-gezelschappen
 - centra voor cultuur en kunst
 - erfgoedhuizen
 - bibliotheek
 - regionale steunpuntinstellingen
 - andere ...
- b. Mogelijke scenario's voor samenwerking met culturele instellingen zijn:
- de school en de instelling maken samen afspraken over meerjarig of incidenteel aanbod
 - de school besteedt aanbod en uitvoering geheel uit aan de instelling
 - de school heeft eigen cultuureducatieprogramma, de instelling levert aanvullend aanbod

5 / Samenwerking met onderwijsbegeleidinginstanties

- a. Onderzoek mogelijkheden voor samenwerking met:
- OBD
 - andere ...

6 / Coördinatie

- a. Wie gaat voor de coördinatie van het cultuureducatieve programma zorgen?
- iedere leerkracht richt eigen programma in voor zijn/haar klas
 - de school stelt een cultuurcoördinator of een projectleider cultuur aan
 - anders, nl ...

7 / Doorlopende leerlijn, materialen

- a. Onderzoek op welke manier cultuureducatie een vaste plaats kan krijgen op school?
- Is er een doorlopende leerlijn cultuur van onderbouw, via middenbouw naar bovenbouw?
 - Zijn er materialen voor beeldende vorming, muziek, dans, drama, audiovisueel, literatuur en erfgoed (op school, in de gemeente, in de regio, op landelijk niveau)?
 - Zijn er verbindingen met aardrijkskunde, geschiedenis, taal, lichamelijke oefening, of andere vakken?
 - Zijn er afspraken met het vervolgonderwijs?

8 / Ruimtelijke omstandigheden

Zijn er geschikte (multifunctionele) ruimten voor culturele activiteiten binnen en/of buiten de school

9 / Structurele aanpak en financiën

- a. Wat zijn de mogelijkheden voor financiering van cultuureducatieve activiteiten?
- geld dat beschikbaar is binnen de begroting
 - gemeentelijke of provinciale subsidies
 - projectsubsidies
 - structurele ouderbijdragen
 - financiering via externe bemiddelaars
- b. Kunnen meerjarige afspraken gemaakt worden over financiering binnen of buiten de school?

10 / Evaluatie

Zaken om te evalueren als een visie op cultuureducatie is bepaald:

- het proces
- het cultuureducatieprogramma
- aantoonbare resultaten
- rol van de betrokkenen

Stel op basis van de evaluatie het cultuureducatieprogramma bij.

2.2.2 / Kanttekeningen bij het instrument van OCW

Ten eerste is dit instrument evenals het instrument van de KPC-groep bedoeld om kunst- en cultuureducatie in het algemeen in kaart te brengen en de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen te beschrijven. Veel vragen worden daarom ook bij dit instrument in het algemeen gesteld en niet wat betreft muziekonderwijs in het bijzonder. Door het instrument komt daardoor niet goed in beeld hoe de samenwerking tussen muzikeducatieve instellingen en scholen kan plaatsvinden.

Ten tweede worden er wel vragen gesteld over de doorlopende leerlijn maar niet hoe die vormgegeven kan worden wat betreft de balans tussen receptieve, actieve en reflectieve kunstactiviteiten, wat de aansluiting bij de kerndoelen is, hoe toetsing plaatsvindt en welke rol de school en de culturele instelling spelen in het vormgeven van een doorlopende leerlijn.

Ten derde kan ook door dit instrument niet in kaart worden gebracht wat de wensen zijn van scholen wat betreft het aanbod van culturele instellingen. De school heeft bijvoorbeeld wellicht wensen hoe het aanbod afgestemd kan worden op de cultureel diverse populatie van een school.

Ten vierde brengt dit instrument de rol van de school, de leerkracht en ouders in kaart maar er is weinig aandacht voor de rol van de leerling.

Ten vijfde worden er onder punt 4 'Samenwerken met culturele instellingen' scenario's genoemd. Het is onduidelijk of er met die scenario's de scenario's van 'Hart(d) voor cultuur' worden bedoeld, en als dat het geval is, hoe die uitspraken zich tot de scenario's uit 'Hart(d) voor cultuur' verhouden.

Tot slot, ook voor dit instrument geldt dat de vragen open zijn geformuleerd waardoor het onduidelijk is wat er precies met bepaalde vragen wordt bedoeld. Daarnaast kost het vermoedelijk ook bij deze vragenlijst veel tijd om de vragen te beantwoorden.

3 / Het CultuurKompas

Het CultuurKompas dat de SLO ontwikkeld heeft (2005), is bedoeld als één van de hulpmiddelen voor basisscholen bij het ontwikkelen van een kunst- en cultuurbeleid. In tegenstelling tot het instrument van de KPC-groep, is het CultuurKompas evenals het instrument van het Ministerie van OCW speciaal voor het basisonderwijs ontwikkeld en niet voor een culturele instelling.

Het CultuurKompas is zowel in een kleine als een uitgebreide versie verkrijgbaar. In dit rapport wordt de kleine versie besproken die bestaat uit een handleiding met een stappen plan, een 'plattegrond' van de school en stickers waarmee culturele activiteiten die de school met en zonder culturele instellingen organiseert in kaart gebracht kunnen worden.

Voorafgaande aan het werken met het CultuurKompas wordt aangeraden om gezamenlijk met het team een definitie van cultuureducatie te ontwikkelen. In de handleiding wordt een werkvorm aangeboden (mindmap) waarmee aan de ontwikkeling van een definitie gewerkt kan worden. Na het formuleren van een definitie van cultuureducatie kan in een aantal stappen het CultuurKompas met stickers ingevuld worden. Het formuleren van een definitie van cultuureducatie en het overzicht van culturele activiteiten dat door het CultuurKompas verkregen wordt, kunnen als uitgangspunt dienen voor het ontwikkelen van een visie op cultuureducatie en -beleid (SLO, 2005).

3.1 / Het instrument

Hieronder is het instrument van de SLO zoals deze in de kleine versie te vinden is.

Stap 1 / Het in kaart brengen van alle culturele activiteiten

- _ verzamel per groep of bouw alle culturele activiteiten
- _ maak een selectie van de belangrijkste activiteiten, bij voorkeur die activiteiten die samen met een culturele instelling zijn ontwikkeld of worden uitgevoerd
- _ schrijf op stickers (project, workshop, erfgoed, voorstelling of concert) de naam of titel van de activiteit
- _ plak de sticker op de juiste plaats (periode 1, 2, 3 of 4 in het schooljaar)

Stap 2 / Vaststellen van de vakken of disciplines

- _ rond de activiteiten komen de pictogrammen met vakken of disciplines. Soms staat in een project een discipline centraal, bijvoorbeeld dans. Vaak ook zijn er meer: tekenen, schrijven en toneel.
- _ voor andere vakken, bijvoorbeeld geschiedenis, zijn er blanco kaartjes.
- _ de samenwerkingspartners, zoals een kunstenaar, gastdocent, dansgezelschap of erfgoedhuis, worden aangegeven met de kaartjes 'externen'

Stap 3 / Onderscheiden van stappen om te leren reflecteren

Tijdens het reflecteren leren kinderen het meest. Een opbouw in niveau:

- _ bespreken van eigen werk
- _ bespreken van eigen werk en dat van klasgenoten
- _ bespreken van product en proces

- _ vergelijken van eigen werk en dat van kunstenaars
- _ eigen mening onderbouwen met argumenten
- _ waardering onder woorden kunnen brengen
- _ ervaren dat mensen kunstwerken verschillende waarderen

Stap 4 / Wat moet er gebeuren om te komen tot samenhang tussen de activiteiten, ingebed in het onderwijsaanbod van de school?

Stel bijvoorbeeld de volgende vragen:

- _ Komen alle vakken en disciplines evenwichtig aan bod?
 - _ Is er sprake van samenhang of integratie?
 - _ Wat doen we aan reflectie?
 - _ Met welke (culturele) instellingen werken we samen
 - _ Werken we binnen en buiten de school?
 - _ Met welke culturele bagage verlaten de leerlingen onze school?
- Zijn we daar tevreden over? Doen we wat we willen?

3.2 / Kanttekeningen bij het instrument van de SLO

Bij het instrument van de SLO kan een aantal kanttekeningen gezet worden. Wat op gaat voor de andere instrumenten geldt ten eerste ook hier: het instrument is bedoeld om kunst- en cultuureducatie in het algemeen in kaart te brengen en de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen te beschrijven. Het instrument is ook speciaal ontwikkeld voor basisscholen en is voor een culturele instelling daarom minder bruikbaar.

Ten tweede worden er wel vragen gesteld over een doorlopende leerlijn maar ook hier worden er geen vragen gesteld over welke inhoud en waarom aan bod komen en hoe de balans is tussen receptieve, actieve en reflectieve (muziek)activiteiten. Wel wordt er in het CultuurKompas verwezen naar de publicatie van de SLO 'Tussendoelen en leerlijnen' waarin voor alle vakken een leerstoflijn is uitgewerkt.

Ten derde is er een grote rol weggelegd voor 'reflecteren' omdat reflectie deel uit maakt van de nieuwe kerndoelen (kerndoel 55). In de uitgebreidere handleiding van het CultuurKompas die gratis via de SLO-website te downloaden is, wordt gesuggereerd dat reflectie geleerd wordt in een aantal stappen. Waarom en hoe kinderen in een bepaalde volgorde leren reflecteren wordt echter verder niet toegelicht. Ook wordt er niet gevraagd wie het reflectieproces kan begeleiden. Voor het 'bespreken van product en proces' of 'het vergelijken van eigen werk en dat van kunstenaars' is expertise nodig. Er wordt niet gevraagd of groepsleerkrachten of welke groepsleerkrachten voldoende expertise in huis hebben om te reflecteren op een kunstzinnige proces of kunstproduct.

Ten vierde brengt dit instrument de rol van de school, leerlingen en instellingen in kaart maar er is weinig aandacht voor de rol van ouders en de expertise van groepsleerkrachten. Ook wordt er in het CultuurKompas weinig aandacht besteed aan wie kunst- en cultuureducatie coördineert, financiële aspecten, wat de moeilijkheden zijn bij het tot stand brengen van kunst- en cultuureducatie en de randvoorwaarden op een school.

Tot slot wordt in de handleiding van het CultuurKompas verwezen naar de publicatie 'Hart(d) voor cultuur' als voorbeeld hoe scholen en culturele instellingen kunnen samenwerken maar in het CultuurKompas zelf worden geen vragen gesteld om te zien op welk scenario de school zich oriënteert. Het ambitieniveau en de streefrichting van scholen worden daardoor niet duidelijk.

Het voordeel van het instrument is dat docenten een werkwijze krijgen aangereikt waarmee zij hun definitie op kunst- en cultuureducatie expliciet kunnen maken. De definitie van de school vormt daarmee het uitgangspunt voor het verder werken met het CultuurKompas. Ook het werken met een 'plattegrond' van de school en met stickers maakt het meteen inzichtelijk welke bouwen wat doen aan kunst- en cultuureducatie.

Hoofdstuk 3 / **Amuze Muziek Scan Primair Onderwijs**

Voor Amuze is een scan ontwikkeld, de Amuze Muziek Scan Primair Onderwijs, waarmee de stand van zaken betreffende het muziekonderwijs, wensen ten aanzien van het aanbod van Amuze-partners en wensen ten aanzien van de samenwerking met Amuze-partners op basisscholen in kaart kan worden gebracht. Het doel van de vragenlijst is enerzijds dat basisscholen beter zicht krijgen op hun eigen muziekonderwijs en de uitkomsten als uitgangspunt kunnen nemen voor (het verder ontwikkelen van) het beleid op hun school. Anderzijds kunnen Amuze-partners in dialoog met een school een advies uitbrengen wat betreft een mogelijke vormgeving van het muziekonderwijs en een samenwerking gezien de situatie op een school.

Bij de ontwikkeling van de Amuze Muziek Scan Primair Onderwijs zijn zowel de uitkomsten van de literatuurstudie, de vragenlijst die ontwikkeld is voor het onderzoek van Mocca (Damen & Haanstra, 2006) meegenomen als de kanttekeningen die geplaatst zijn bij de instrumenten van de KPC-groep, het Ministerie van OCW en de SLO. Tot slot is de vragenlijst met twee Amuze-partners besproken en zijn hun op- en aanmerkingen verwerkt.

3.1 / Pilot

De Amuze Muziek Scan Primair Onderwijs is op vijf scholen binnen één stadsdeel als pilot uitgevoerd. Uitgangspunt bij de interviews is geweest dat Amuze-partners met de basisscholen na het afnemen van het interview daadwerkelijk samen zijn gaan kijken hoe het muziekonderwijs vormgegeven kan worden.

Uit de pilot is enerzijds naar voren gekomen dat sommige vragen voor scholen onduidelijk geformuleerd waren anderzijds ontlokten sommige vragen hetzelfde antwoord waardoor er een overlap in antwoorden ontstond. Soms ontbraken er vragen. Op basis van de uitkomsten van de pilot is de scan aangepast en opnieuw vormgegeven met een handleiding en hand-outs.

Handleiding Amuze Muziek Scan Primair Onderwijs

Voor u ligt de Amuze Muziek Scan Primair Onderwijs die zowel geschikt is voor basisscholen als voor muziekeducatieve instellingen. Hiermee kunt u de stand van zaken betreffende het muziekonderwijs, wensen ten aanzien van het aanbod van Amuze-partners en wensen ten aanzien van de samenwerking met Amuze-partners in kaart brengen. Basisscholen kunnen hierdoor enerzijds beter zicht krijgen op hun eigen muziekonderwijs en de uitkomsten als uitgangspunt kunnen nemen voor (het verder ontwikkelen van) het beleid op hun school. Anderzijds kunnen Amuze-partners in overleg met een school advies uitbrengen over een mogelijke vormgeving van het muziekonderwijs en een samenwerking gezien de situatie op een school.

Er is gekozen voor een scan die bestaat uit een halfgestructureerde vragenlijst. Het voordeel van een halfgestructureerde vragenlijst is dat situaties op verschillende scholen door Amuze-partners vergeleken kunnen worden. Gezien de tijdsdruk waar basisscholen en culturele instellingen onder staan, is er voor gekozen om een vragenlijst te ontwerpen die in maximaal anderhalf uur afgenomen kan worden. Om een breder beeld van de situatie op een school te krijgen, is het aan te raden om het interview af te nemen met meerdere betrokkenen tegelijkertijd (bijv. groepsleerkrachten uit verschillende bouwen, een directeur, een ouder enz.). De meeste vragen spreken voor zich, een aantal vragen wordt hieronder toegelicht.

Onderdeel / Over de visie van school

Bij 1f, 1m en 1n wordt gevraagd wat de school de belangrijkste doelen van het muziekonderwijs vindt. Leg de verschillende doelen van muziekonderwijs voor aan de geïnterviewden (zie hand-out). Vraag of de geïnterviewden gezamenlijk kunnen beslissen welke drie doelen zij het belangrijkste vinden bij het muziekonderwijs. De doelen zijn enerzijds ingedeeld in 'kunstintrinsieke doelen' en 'instrumentele doelen' en anderzijds in doelen 'voor de leerling' en doelen 'voor de school'. Onderstaand schema geeft de indeling weer waarbij een **1** aangeeft dat het om 'kunstintrinsieke doelen' gaat en een **2** geeft 'instrumentele doelen' aan. De door de geïnterviewden gekozen doelen geven aan of een school zich meer op 'kunstintrinsieke doelen' of 'instrumentele doelen' oriënteert.

Voor de leerling /

- (1) leerlingen ontwikkelen een positieve houding tegenover verschillende soorten muziek zoals klassieke muziek, jazz, niet-westerse muziek
- (2) leerlingen worden sociaal- en emotioneel door muziek gevormd
- (1) leerlingen ontwikkelen muzikale vaardigheden zoals zingen, musiceren, componeren, improviseren
- (1) leerlingen leren een instrument spelen
- (2) leerlingen leren zichzelf op een andere manier uitdrukken
- (1) leerlingen krijgen kennis over muziek zoals muzikale begrippen en namen van instrumenten
- (2) leerlingen ontwikkelen een positief zelfbeeld
- (1) leerlingen ontwikkelen hun creatieve vermogens
- (2) leerlingen krijgen de kans om naast de cognitieve vakken een ander talent te ontwikkelen

- (1) leerlingen ervaren hoe professionele musici en componisten denken/werken/voelen
- (1) leerlingen krijgen een algemene, culturele vorming

Voor de school /

- (2) muziekonderwijs zorgt voor een gemeenschapsgevoel in de school
- (2) muziekonderwijs draagt bij aan de rest van het onderwijsprogramma zoals taalontwikkeling
- (2) de school kan zich positief profileren met muziekonderwijs
- (1) het behalen van de kerndoelen

Onderdeel 2 / Muziekonderwijs in de school

Bij 2d wordt gevraagd wat voor de basisschool de grootste obstakels zijn bij het geven van het muziekonderwijs. Leg de verschillende obstakels voor aan de geïnterviewden (zie hand-out). Vraag of de geïnterviewden gezamenlijk kunnen beslissen welke drie obstakels het grootst zijn bij het vormgeven van het muziekonderwijs.

Onderdeel 9 / Wensen ten aanzien (van het aanbod) van Amuze-partners

Bij 9a wordt gevraagd wat de wensen van de basisschool zijn ten aanzien (van het aanbod) van Amuze-partners. Leg de verschillende wensen voor aan de geïnterviewden (zie hand-out). Vraag of de geïnterviewden gezamenlijk kunnen beslissen welke vijf wensen de school heeft.

Onderdeel 11 / De ambities van een school

Bij 11a gaat het om de ambities die een basisschool heeft in relatie tot de drie scenario's uit Hart(d) voor cultuur (Taakgroep Cultuureducatie, 2003). Voor dit onderdeel is een aantal stellingen geformuleerd dat karakteristieke weergeeft van de drie verschillende scenario's uit Hart(d) voor Cultuur op het gebied van onderwijsaanbod, culturele activiteiten/aanbod, visie, faciliteiten en samenwerking. Deze karakteristieke zijn afgeleid van 'Hart(d) voor Cultuur in de praktijk' (Van der Zant, 2004) en 'Onderzoek cultuureducatie primair onderwijs in gemeente Rotterdam' (Van Hoorn et al, 2005).

De geïnterviewden geven aan of de stellingen wel of niet van toepassing zijn op hun school (zie hand-out). Opgemerkt moet worden dat uit onderzoek naar voren komt dat scholen zelden in één scenario passen maar een mengeling van verschillende scenario's zijn. De scenario's zijn ook niet bedoeld als normen voor een werkelijkheid maar geven voorbeeldsituaties aan waarop een school zich kan oriënteren. De door de geïnterviewden gekozen antwoorden geven aan op welk scenario een school zich oriënteert.

Onderstaand schema geeft enerzijds aan om welk karakteristiek het gaat waarbij **1** staat voor het karakteristiek 'onderwijsaanbod', **2** voor het karakteristiek 'culturele activiteiten/aanbod', **3** voor het karakteristiek 'visie', **4** voor het karakteristiek 'faciliteiten' en **5** voor het karakteristiek 'samenwerking' en anderzijds geeft **a** aan dat het om scenario 1 'komen en gaan' gaat, **b** geeft aan dat het om scenario 2 'vragen en aanbieden' gaat en **c** geeft aan dat het om scenario 3 'leren en ervaren' gaat.

- (a1)** Muziekeducatie is slechts één van de vele onderwerpen waar de school aandacht aan kan besteden
- (a2)** De school maakt ieder jaar een keuze uit een door anderen samengesteld aanbod van culturele activiteiten.
- (a2)** Muziekeducatieve activiteiten moeten wel passen binnen de planning en de financiële kaders.
- (a3)** er is geen aansluiting tussen de muziekeducatieve activiteiten en het onderwijsprogramma
- (a4)** de school heeft geen aparte cultuurcoördinator
- (a5)** de school participeert niet in een lokaal of regionaal netwerk met muziek-educatieve instellingen
- (c/b1)** er is gerichte aandacht voor muziekeducatie
- (b2)** De school vertaalt de eigen ambities op het gebied van muziekeducatie in vragen waarop door muziekeducatieve instellingen een passend antwoord wordt gezocht
- (b3)** de kunstvakken sluiten aan bij het onderwijsprogramma
- (b3)** de school heeft een duidelijke visie, missie, profiel en onderwijsdoelen geformuleerd, niet alleen voor muziekeducatie maar voor het hele onderwijs
- (b/c4)** De school heeft een speciale cultuurcoördinator aangesteld, die de muziek-educatie in de school coördineert en nieuwe initiatieven neemt.
- (c/b5)** de school participeert in een lokaal of regionaal netwerk met muziekeducatieve instellingen
- (c2)** de school maakt een meerjaren plan voor muziekeducatieve activiteiten
- (c3)** alle vakken zijn volledig geïntegreerd
- (c3)** Leerlingen leren niet op school maar in een omgeving.

Datum:
Naam school:
Gesproken met:

1 / Visie op (muziek)onderwijs

a. Wat is de algemene onderwijsvisie van de school?

b. De school heeft:

geen visie op cultuur- en kunsteducatie.

Ga door naar 'De school heeft geen visie op muziekonderwijs', vraag 1p.

visie is in ontwikkeling.

Ga door naar 'De school is bezig met het ontwikkelen van een visie op muziekonderwijs', vraag 1l.

een visie op cultuur- en kunsteducatie.

Ga door naar 'De school heeft een visie op muziekonderwijs ontwikkeld', vraag 1c.

De school heeft een visie op muziekonderwijs ontwikkeld

c. Wat is de visie van de school op muziekonderwijs?

d. Hoe hangt de algemene onderwijsvisie van de school samen met de visie op het muziekonderwijs?

e. Op welke wijze sluit de onderwijsvisie van school aan op de onderwijsvisie van het samenwerkingsverband Amuze?

f. Wat zijn de concrete doelen van muziekonderwijs (kies drie belangrijkste doelen):

leerlingen ontwikkelen een positieve houding tegenover verschillende soorten muziek zoals klassieke muziek, jazz, niet-westerse muziek

leerlingen worden sociaal- en emotioneel door muziek gevormd

leerlingen ontwikkelen muzikale vaardigheden zoals zingen, musiceren, componeren, Improviseren

leerlingen leren een instrument spelen

leerlingen krijgen kennis over muziek zoals muzikale begrippen en namen van instrumenten

leerlingen leren zichzelf op een andere manier uitdrukken

leerlingen ontwikkelen een positief zelfbeeld

leerlingen krijgen de kans om naast de cognitieve vakken een ander talent te ontwikkelen

leerlingen ontwikkelen hun creatieve vermogens

leerlingen ervaren hoe professionele musici en componisten denken/werken/voelen

leerlingen krijgen een algemene, culturele vorming

muziekonderwijs zorgt voor een gemeenschapsgevoel in de school

muziekonderwijs draagt bij aan de rest van het onderwijsprogramma zoals taalontwikkeling

de school kan zich positief profileren met muziekonderwijs

het behalen van de kerndoelen

anders...

g. Wie staan er achter deze visie?

- individuele groeps- en vakleerkracht
- het team
- schoolbestuur
- ouders

h. Is deze visie vastgelegd?

- nee
- ja, namelijk

i. Worden visie en doelen intern en extern gecommuniceerd?

Intern:

- nee
- ja, in werkgroepen
- ja, in teamvergaderingen

Extern:

- nee
- ja, in het schoolwerkplan
- ja, in de schoolkrant
- ja, op ouderavonden
- ja, op de website

j. Hebben de visie en de geformuleerde doelen richting gegeven aan het ontwikkelen van beleid op muziekonderwijs?

- nee
- ja, namelijk

k. Binnen het kunst- en cultuurbeleid is muziek:

- één van de kunstvakken
- de school wil zich vooral met muziek profileren

De school is bezig met het ontwikkelen van een visie op muziekonderwijs

l. Hoe ziet de visie op muziekonderwijs van de school er tot nog toe uit?

m. Hoe zal de algemene onderwijsvisie van de school samenhangen met de visie op het muziekonderwijs?

n. Op welke wijze kan de onderwijsvisie van school op muziekonderwijs aan op de onderwijsvisie van het samenwerkingsverband Amuze?

o. Wat zullen de concrete doelen van muziekonderwijs worden (kies drie belangrijkste doelen):

- leerlingen ontwikkelen een positieve houding tegenover verschillende soorten muziek zoals klassieke muziek, jazz, niet-westerse muziek
- leerlingen worden sociaal- en emotioneel door muziek gevormd
- leerlingen ontwikkelen muzikale vaardigheden zoals zingen, musiceren, componeren, improviseren
- leerlingen leren een instrument spelen
- leerlingen krijgen kennis over muziek zoals muzikale begrippen en namen van instrumenten

- leerlingen leren zichzelf op een andere manier uitdrukken
- leerlingen ontwikkelen een positief zelfbeeld
- leerlingen krijgen de kans om naast de cognitieve vakken een ander talent te ontwikkelen
- leerlingen ontwikkelen hun creatieve vermogens
- leerlingen ervaren hoe professionele musici en componisten denken/werken/voelen
- leerlingen krijgen een algemene, culturele vorming
- muziekonderwijs zorgt voor een gemeenschapsgevoel in de school
- muziekonderwijs draagt bij aan de rest van het onderwijsprogramma zoals taalontwikkeling
- de school kan zich positief profileren met muziekonderwijs
- het behalen van de kerndoelen
- anders...

De school heeft geen visie op muziekonderwijs

p. Wat zouden de concrete doelen van muziekonderwijs kunnen worden in een eventuele visie (kies drie belangrijkste doelen):

- leerlingen ontwikkelen een positieve houding tegenover verschillende soorten muziek zoals klassieke muziek, jazz, niet-westerse muziek
- leerlingen worden sociaal- en emotioneel door muziek gevormd
- leerlingen ontwikkelen muzikale vaardigheden (zingen, musiceren, improviseren)
- leerlingen leren een instrument spelen
- leerlingen krijgen kennis over muziek zoals muzikale begrippen en namen van instrumenten
- leerlingen leren zichzelf op een andere manier uitdrukken
- leerlingen ontwikkelen een positief zelfbeeld
- leerlingen krijgen de kans om naast de cognitieve vakken een ander talent te ontwikkelen
- leerlingen ontwikkelen hun creatieve vermogens
- leerlingen ervaren hoe professionele musici en componisten denken/werken/voelen
- leerlingen krijgen een algemene, culturele vorming
- muziekonderwijs zorgt voor een gemeenschapsgevoel in de school
- muziekonderwijs draagt bij aan de rest van het onderwijsprogramma zoals taalontwikkeling
- de school kan zich positief profileren met muziekonderwijs
- het behalen van de kerndoelen
- anders...

2/ Muziekonderwijs in de school

a. Wie verzorgt het muziekonderwijs?

- groepsleerkrachten
- vakleerkracht
- ouders
- Amuze-partners
- anders

b. Is de school hier tevreden mee of wil de school een andere invulling?

- tevreden
- andere invulling, namelijk....

c. Zijn er vanuit het muziekonderwijs verbindingen naar andere vakken/leergebieden?

- nee
- ja, met andere kunstvakken, namelijk
- ja, met niet kunstvakken (taal, rekenen enz), namelijk

d. Hoeveel muziekonderwijs krijgen de verschillende bouwen gemiddeld per week?

Kleuters (groep 1, 2)

- 15 tot 30 minuten
- 30-60 minuten
- 1-1.5 uur
- 1.5-2 uur
- anders

OB(groep 3, 4):

- 15 tot 30 minuten
- 30-60 minuten
- 1-1.5 uur
- 1.5-2 uur
- anders

MB (groep 5, 6):

- 15 tot 30 minuten
- 30-60 minuten
- 1-1.5 uur 0 1.5-2 uur
- anders

BB (groep 7, 8):

- 15 tot 30 minuten
- 30-60 minuten
- 1-1.5 uur
- 1.5-2 uur
- anders

- e. Wat zijn de obstakels bij het geven van muziekonderwijs (kies drie obstakels)?
- de groepsleerkrachten hebben te weinig bagage om muziekles te geven
 - er is te weinig tijd om muziekles te geven
 - er is te weinig draagvlak binnen de school voor muziekonderwijs
 - muziekonderwijs heeft geen prioriteit
 - er is te weinig materiaal (methodes, instrumenten, ruimte)
 - er is geen duidelijke visie op muziekonderwijs
 - te weinig budget voor muziekactiviteiten van muzikeducatieve instellingen
 - muziekactiviteiten zijn niet passend binnen de geloofsovertuiging van leerlingen
 - ouders, namelijk...
 - anders, namelijk...

3 / De doorlopende leerlijn in het muziekonderwijs op school

- a. Maakt de school gebruik van een muziekmethode?

- nee, omdat
- nauwelijks, omdat
- ja, welke en op welke manier?

- b. Wordt er structureel muziekonderwijs vanaf de onderbouw doorlopend tot aan de bovenbouw gegeven?

- nee, omdat
- het is in ontwikkeling, omdat
- ja, namelijk

- c. Er wordt systematisch door alle bouwen heen gewerkt aan het ontwikkelen van muzikale vaardigheden zoals:

zingen

- nee, omdat
- ja, omdat

musiceren

- nee, omdat
- ja, omdat

actief luisteren

- nee, omdat
- ja, omdat

improviseren

- nee, omdat
- ja, omdat

componeren

- nee, omdat
- ja, omdat

- d. Er wordt systematisch gewerkt door bouwen heen aan het ontwikkelen van kennis over muziek (muzikale begrippen, kennis van instrumenten):

- nee, omdat
- het is in ontwikkeling
- ja, omdat

- e. Er wordt systematisch samen met de leerlingen gereflecteerd op het muzikale leerproces van de leerlingen?
- nee, omdat
 - ja, namelijk
- f. Er wordt systematisch samen met de leerlingen gereflecteerd op muzikale producten van de leerlingen?
- nee, omdat
 - ja, namelijk
- g. Is er in het muziek aanbod door alle bouwen heen een balans tussen actieve, receptieve (luisteren naar) en reflectieve (praten over) muziekactiviteiten:
- nee, omdat
 - ja, omdat
- h. Halen leerlingen aan het einde van de basisschool de kerndoelen (1998/2004)?
- ja
 - weet niet
 - nee
- i. Zijn er naschoolse activiteiten op het gebied van muziek?
- nee, omdat
 - ja, namelijk

4 / Coördinatie van externe muzikeducatieve activiteiten

Verzorgt iemand de coördinatie van de externe muzikeducatieve activiteiten?

- groepsleerkracht
- vakleerkracht
- cultuurcoördinator
- team
- management
- anders

b. Met wie kan de muzikeducatieve instelling het contact onderhouden?

Naam:

telefoon:

bereikbaar op:

email:

c. Als er een persoon is die de externe muzikeducatieve activiteiten coördineert, wat zijn dan haar/zijn taken?

- kiezen muzikeducatieve activiteiten
- de praktische organisatie van muzikeducatieve activiteiten
- ontwikkelen beleid voor muziekonderwijs
- waarborgen continuïteit van het muziekonderwijs
- inbedding van het muziekonderwijs in onderwijsprogramma
- fondsenwerving
- anders,.....

5 / De randvoorwaarden voor zowel muziekonderwijs in school als externe muziek educatieve activiteiten

a. De school beschikt over:

- gymzaal
- kleinere speelzaal
- geluidsapparatuur
- instrumenten, namelijk...
- groepsleerkrachten met bepaalde muzikale vaardigheden, namelijk
- ouders met bepaalde muzikale vaardigheden, namelijk
- vergadertijd waarin de vormgeving van het muziekonderwijs besproken kan worden

b. Het vervoer naar externe muziekactiviteiten wordt in het algemeen geregeld door:

- de school
- de school, in samenwerking met de muzikeducatieve instelling
- de muzikeducatieve instelling
- anders, namelijk

c. Welk tijdstip van het jaar is gunstig om externe muzikeducatieve activiteiten plaats te laten vinden?

- voor kleuters...
- voor OB...
- voor MB...
- voor BB...

De school heeft ruimte voor deskundigheidsbevordering (workshops, nascholing enz):

- nee
- ja, namelijk

6 / De financiën

a. Hoe worden muzikeducatieve activiteiten van muziekinstellingen gefinancierd?

- schoolbudget
- ouderbijdrage
- Regeling versterking cultuureducatie
- bijdrage van het stadsdeel
- gemeentelijke subsidies
- provinciale subsidies
- extra inkomsten (sponsoring, fondsen, rommelmarkt)

b. Hoe groot is het budget van de school voor muzikeducatieve activiteiten?

c. Kunnen meerjarige afspraken gemaakt worden over de financiering (binnen of buiten de school)?

- nee, omdat
- ja, omdat

7/ Verschillende rollen

a. Zijn de ouders betrokken bij het (organiseren van het) muziekonderwijs?

- nee, omdat
- ja, namelijk

b. Bepalen de leerlingen (mede) de keuze van het aanbod?

- nee, omdat
- ja, licht toe op welke manier

8/ Samenwerking met muziekeducatieve instellingen

a. Met welke Amuze-producten van de verschillende Amuze-partners is de school tot op heden bekend (dat wil zeggen dat de school het product daadwerkelijk heeft afgenomen/afneemt)?

1/ Bekend met aanbod van Muziekschool

- ja
- nee

Aanbod voor:

- onderbouw
- middenbouw
- bovenbouw
- in jaar
- welk product

Plek:

- in school
- buiten de school

School neemt geen aanbod af omdat:

2/ Bekend met het aanbod van het Concertgebouw

- ja
- nee

Aanbod voor:

- onderbouw
- middenbouw
- bovenbouw
- in jaar
- welk product

Plek:

- in school
- buiten de school

School neemt geen aanbod af omdat:

3 / Bekend met het aanbod van het Muziektheater

- ja
- nee

Aanbod voor:

- onderbouw
- middenbouw
- bovenbouw
- in jaar
- welk product

Plek:

- in school
- buiten de school

School neemt geen aanbod af omdat:

4 / Bekend met het aanbod van de Muziekluisterlessen

- ja
- nee

Aanbod voor:

- onderbouw
- middenbouw
- bovenbouw
- in jaar
- welk product

Plek:

- in school
- buiten de school

School neemt geen aanbod af omdat:

5 / Bekend met het aanbod van Het Bimhuis

- ja
- nee

Aanbod voor:

- onderbouw
- middenbouw
- bovenbouw
- in jaar
- welk product

Plek:

- in school
- buiten de school

School neemt geen aanbod af omdat:

6 / Bekend met Het Tropentheater

- ja
- nee

Aanbod voor:

- onderbouw
- middenbouw
- bovenbouw

- in jaar
- welk product

Plek:

- in school
- buiten de school

School neemt geen aanbod af omdat:

7 / Bekend met het aanbod van Het Nederlands Philharmonisch orkest

- ja
- nee

Aanbod voor:

- onderbouw
- middenbouw
- bovenbouw
- in jaar
- welk product

Plek:

- in school
- buiten de school

School neemt geen aanbod af omdat:

8 / Bekend met het aanbod van Holland Symfonia

- ja
- nee

Aanbod voor:

- onderbouw
- middenbouw
- bovenbouw
- in jaar
- welk product

Plek:

- in school
- buiten de school

School neemt geen aanbod af omdat:

9 / Bekend met het aanbod van Aslan muziekcentrum

- ja
- nee

Aanbod voor:

- onderbouw
- middenbouw
- bovenbouw
- in jaar
- welk product

Plek:

- in school
- buiten de school

School neemt geen aanbod af omdat:

10 / Bekend met het aanbod van Het conservatorium van Amsterdam

- ja
- nee

Aanbod voor:

- onderbouw
- middenbouw
- bovenbouw
- in jaar
- welk product

Plek:

- in school
- buiten de school

School neemt geen aanbod af omdat:

11 / bekend met het aanbod van De klankspeeltuin

- ja
- nee

Aanbod voor:

- onderbouw
- middenbouw
- bovenbouw
- in jaar
- welk product

Plek:

- in school
- buiten de school

School neemt geen aanbod af omdat:

- b.** In hoeverre wil de school en in hoeverre zouden Amuze-partners de inhoud van het aanbod van externe muzikeducatieve activiteiten moeten bepalen?
- c.** Hoe is relatie tussen de school/cultuurcoördinator en de Amuze-partners?
- er is geen contact tussen de school en de Amuze-partners
 - er is weinig contact tussen de school en de Amuze-partners
 - er is voldoende contact tussen de school en de Amuze-partners
 - er is een goede samenwerking tussen de school en de Amuze-partners, namelijk
- d.** Hoe ziet in het ideale geval de samenwerking met een Amuze-partner eruit?
- e.** Heeft de school behoefte aan een overzicht van de activiteiten die Amuze-partners verrichten in vorm van:
- een folder
 - informatie middag
 - website
 - persoonlijk gesprek waarin de activiteiten toegelicht worden

9 / Wensen ten aanzien (van het aanbod) van Amuze-partners

a. Heeft de school de wens dat Amuze-partners (kies vijf belangrijkste wensen):

- het aanbod afstemmen op een cultureel diverse schoolpopulatie, namelijk...
- het aanbod afstemmen op thema's die in de school centraal staan, namelijk...
- het aanbod afstemmen op het niveau van leerlingen, namelijk...
- het aanbod afstemmen op de belevingswereld van leerlingen, namelijk...
- het aanbod op de kerndoelen afstemmen
- het aanbod meer in de school laten plaatsvinden voor de groepen...
- het aanbod meer buiten school laten plaatsvinden voor de groepen...
- uitgebreidere lesbrieven versturen
- begeleiding geven bij een project op school
- nascholing groepsleerkrachten verzorgen, namelijk...
- langlopende projecten verzorgen
- flexibelere data geven waarop projecten kunnen plaatsvinden
- meer aanbod creëren voor de groepen...
- de school wil op een andere manier over het aanbod geïnformeerd worden, namelijk...
- het regelen van vervoer, namelijk
- één muzikeducatieve instelling nauw betrokken is bij de school
- workshops geven om het beleid t.a.v. muziekonderwijs vorm te geven
- samen met de muzikeducatieve instellingen het beleidsplan t.a.v. het muziekonderwijs voor de komende jaren uitwerken
- voorlichting over kunstonderwijs aan ouders geven, namelijk
- anders, namelijk

10 / Evalueren

a. Wordt de evaluatie van de ondernomen muzikeducatieve activiteiten in het algemeen gecommuniceerd naar de muzikeducatieve instellingen?

- nee
- ja

b. Ziet de school dat de muzikeducatieve instellingen ingaan op de evaluatie?

- nee
- ja, namelijk

11 / De ambities van een school

Bij deze vragen gaat het erom wat de school in de toekomst wil bereiken en wat de richting is waarin de school zich wil ontwikkelen.

a. Welke uitspraken zijn wel/niet van toepassing op de school (lees eerst alle uitspraken door)?

	Werkelijke situatie	Ideale situatie
	Ja/nee	Ja /nee
☐ Muziekeducatie is slechts één van de vele onderwerpen waar de school aandacht aan kan besteden		
☐ De school maakt ieder jaar een keuze uit een door anderen samengesteld aanbod van culturele activiteiten.		
☐ Muziekeducatieve activiteiten moeten wel passen binnen de planning en de financiële kaders.		
☐ Er is gerichte aandacht voor muziekeducatie		
☐ De school vertaalt de eigen ambities op het gebied van muziekeducatie in vragen waarop door muziekeducatieve instellingen een passend antwoord wordt gezocht		
☐ De kunstvakken sluiten aan bij het onderwijsprogramma		
☐ De school heeft een duidelijke visie, missie, profiel en onderwijsdoelen geformuleerd, niet alleen voor het hele onderwijs, ook voor muziek		
☐ De school heeft een speciale cultuurcoördinator aangesteld, die de muziekeducatie in de school coördineert en nieuwe initiatieven neemt.		
☐ De school participeert in een lokaal of regionaal netwerk met muziekeducatieve instellingen		
☐ De school maakt een meerjaren plan voor muziekeducatieve activiteiten		
☐ Alle vakken zijn volledig geïntegreerd		
☐ Leerlingen leren niet op school maar in een omgeving.		

12 / Tot slot

Is naar uw mening de situatie betreffende het muziekonderwijs en uw wensen ten aanzien van het muziekonderwijs goed in kaart gebracht door dit gesprek? Of heeft u nog op- en aanmerkingen?

Hand-outs voor scholen en de onderwijsvisie van Amuze

Gedurende het interview legt de interviewer de scholen verschillende doelstellingen en/of stellingen voor waar de school uit mag kiezen. Op de volgende bladzijden vindt u op aparte hand-outs met de stellingen voor de scholen. Ook is de onderwijsvisie van Amuze apart bijgevoegd.

Wat zijn de drie belangrijkste doelen van muziekonderwijs?

- leerlingen ontwikkelen een positieve houding tegenover verschillende soorten muziek zoals klassieke muziek, jazz, niet-westerse muziek
- leerlingen worden sociaal- en emotioneel door muziek gevormd
- leerlingen ontwikkelen muzikale vaardigheden zoals zingen, musiceren, componeren, improviseren.
- leerlingen leren een instrument spelen
- leerlingen krijgen kennis over muziek zoals muzikale begrippen en namen van instrumenten
- leerlingen leren zichzelf op een andere manier uitdrukken
- leerlingen ontwikkelen een positief zelfbeeld
- leerlingen krijgen de kans om naast de cognitieve vakken een ander talent te ontwikkelen
- leerlingen ontwikkelen hun creatieve vermogens
- leerlingen ervaren hoe professionele musici en componisten denken/werken/voelen
- leerlingen krijgen een algemene, culturele vorming
- muziekonderwijs zorgt voor een gemeenschapsgevoel in de school
- muziekonderwijs draagt bij aan de rest van het onderwijsprogramma zoals taalontwikkeling
- de school kan zich positief profileren met muziekonderwijs
- het behalen van de kerndoelen
- anders

Wat zijn de obstakels bij het geven van muziekonderwijs (kies drie obstakels)?

- de groepsleerkrachten te weinig bagage hebben om muzikles te geven
- er is te weinig tijd om muzikles te geven
- er is te weinig draagvlak binnen de school voor muziekonderwijs
- muziekonderwijs heeft geen prioriteit
- er is te weinig materiaal (methodes, instrumenten, ruimte)
- er is geen duidelijke visie op muziekonderwijs
- te weinig budget voor muziekactiviteiten van muzikeducatieve instellingen
- muziekactiviteiten zijn niet passend binnen de geloofsovertuiging van leerlingen
- anders, namelijk...

Wensen ten aanzien (van het aanbod) van Amuze-partners.

Kies de vijf belangrijkste wensen:

- het aanbod afstemmen op een cultureel diverse schoolpopulatie, namelijk...
- het aanbod afstemmen op thema's die in de school centraal staan, namelijk...
- het aanbod afstemmen op het niveau van leerlingen, namelijk...
- het aanbod afstemmen op de belevingswereld van leerlingen, namelijk...
- het aanbod op de kerndoelen afstemmen
- het aanbod meer in de school laten plaatsvinden voor de groepen...
- het aanbod meer buiten school laten plaatsvinden voor de groepen...
- uitgebreidere lesbrieven versturen
- begeleiding geven bij een project op school, namelijk...
- nascholing groepsleerkrachten verzorgen, namelijk...
- langlopende projecten verzorgen
- flexibelere data geven waarop projecten kunnen plaatsvinden
- meer aanbod creëren voor de groepen...
- de school wil op een andere manier over het aanbod geïnformeerd worden, namelijk...
- het regelen van vervoer, namelijk
- één muzikeducatieve instelling is nauw betrokken bij de school
- workshops geven om het beleid t.a.v. muziekonderwijs vorm te geven
- samen met de muzikeducatieve instellingen het beleidsplan t.a.v. het muziekonderwijs voor de komende jaren uitwerken
- voorlichting over kunstonderwijs aan ouders geven, namelijk...
- anders, namelijk...

De ambities van een school: welke uitspraken zijn wel/niet van toepassing op de school (lees eerst alle uitspraken door)?

	Werkelijke situatie	Ideale situatie
	Ja/nee	Ja /nee
– Muziekeducatie is slechts één van de vele onderwerpen waar de school aandacht aan kan besteden.		
– De school maakt ieder jaar een keuze uit een door anderen samengesteld aanbod van culturele activiteiten.		
– Muziekeducatieve activiteiten moeten wel passen binnen de planning en de financiële kaders.		
– Er is gerichte aandacht voor muziekeducatie.		
– De school vertaalt de eigen ambities op het gebied van muziekeducatie in vragen waarop door muziekeducatieve instellingen een passend antwoord wordt gezocht.		
– De kunstvakken sluiten aan bij het onderwijsprogramma.		
– De school heeft een duidelijke visie, missie, profiel en onderwijsdoelen geformuleerd, niet alleen voor muziekeducatie maar voor het hele onderwijs.		
– De school heeft een speciale cultuurcoördinator aangesteld, die de muziekeducatie in de school coördineert en nieuwe initiatieven neemt.		
– De school participeert in een lokaal of regionaal netwerk met muziekeducatieve instellingen.		
– De school maakt een meerjaren plan voor muziekeducatieve activiteiten.		
– Alle vakken zijn volledig geïntegreerd.		
– Leerlingen leren niet op school maar in een omgeving.		

Onderwijsvisie Amuze /

Amuze-partners willen leerlingen ongeacht hun sociaal-culturele achtergrond, leeftijd en opleidingsniveau in contact brengen met muziek¹ van een hoog artistiek niveau in combinatie met een daarop afgestemde didactische aanpak². Het uitgangspunt van deze aanpak is dat er aandacht voor actieve-, receptieve-, en reflectieve aspecten van muziekeducatie is. Door regelmatig muziek te beluisteren, uit te voeren en zelf te creëren en door te reflecteren op muziek ontwikkelen leerlingen in de loop der jaren competenties waarmee zij kunnen participeren in muziekwerelden van hun keuze.

Het receptieve aspect /

Muziek is de kunst van klanken en bij het genieten, waarderen en begrijpen van deze kunstvorm staat het 'gehoor' centraal. Muziek leren begrijpen, begint bij het beluisteren ervan en het (fysiek) te ervaren. Door het luisterproces zelf leren leerlingen muzikale constanten binnen een muziekidoom herkennen en ontwikkelen zij de vaardigheid om betekenis te geven aan een muziekidoom. Het fysiek ervaren van muziek door dans en beweging verdiept een luisterervaring en vergroot het inzicht: leerlingen horen en voelen door dans de puls van muziek of leerlingen horen en ervaren door beweging de sfeer van een stuk. Hoe jonger leerlingen naar een veelvoud aan verscheidene muziekidiomen luisteren en deze (fysiek) ervaren, hoe groter de kans is dat zij aan verschillende muziekwerelden betekenis leren geven. Amuze-partners willen daarom leerlingen vanaf jonge leeftijd op regelmatige basis in verschillende contexten in contact brengen met een rijk en gevarieerd muziekrepertoire. Dit repertoire past bij de belevingswerelden van leerlingen en representeert een professionele³ muziekwereld. Leerlingen leren hierdoor niet alleen betekenis te geven aan verschillende muziekidiomen, maar zij leren ook muziek in verschillende contexten kennen, zoals een concertzaal, een festival, een muziekschool enz.

Het actieve aspect /

Muziek is de kunst van het uitvoeren, optreden en creëren. Leerlingen leren van muziek te genieten, het te begrijpen en te waarderen door er actief mee aan de slag te gaan in de rol van uitvoerend musicus, improvisator en componist. In de rol van musicus voeren zij repertoire uit, al dan niet voor een publiek. Improviserend, alleen of met anderen, wordt bekend muzikaal materiaal in een nieuwe, creatieve vorm of volgorde ten gehore gebracht. Als componist creëren zij (gezamenlijk) muziekstukken die reproduceerbaar zijn. Door deze drie rollen leren leerlingen zelfstandig te denken en zich uit te drukken in muziek; zij maken zich muziek eigen en kunnen daar letterlijk en figuurlijk mee spelen. Amuze-partners willen leerlingen in deze rollen stimuleren door hen onder begeleiding van musici, animateurs en componisten in aanraking te brengen met leeractiviteiten die zijn afgeleid van activiteiten die musici en componisten verrichten in een professionele muziekwereld.

Het reflectieve aspect /

Muziek is een kunstvorm waarover je mening kunt verwoorden, die je kunt analyseren en bediscussieren. Leerlingen leren muziek waarderen en te begrijpen door erop te reflecteren. Reflectie staat niet op zichzelf: ervaringen die opgedaan zijn in receptieve- en actieve muziekactiviteiten worden door reflectie expliciet gemaakt, besproken en (theoretisch) uitgediept worden. Zo leidt reflectie tot een verruimd muzikaal inzicht. Amuze-partners willen het muzikale inzicht van leerlingen vergroten door hen bewust te laten reflecteren op receptieve- en actieve muziekactiviteiten.

Lange leerlijn /

Continuïteit en samenhang in het muziekonderwijs zijn een voorwaarde om muzikale competenties te ontwikkelen bij leerlingen. Amuze-partners willen daarom langdurige samenwerkingen aangaan met scholen met een aanbod waarin er zowel tussen de verschillende producten als binnen elk afzonderlijke product van de partners gestreefd wordt naar een evenwichtige verdeling van receptieve, actieve en reflectieve aspecten van muziekeducatie. Een lange leerlijn houdt echter niet op na de school(loopbaan): muziek wordt het hele leven door geleerd. Enkele Amuze-partners bieden daarom de mogelijkheid om door lessen en workshops blijvend (over) muziek te leren.

- 1 Onder muziek wordt ook muziektheater en opera verstaan.
- 2 Musici en componisten die onderwijs geven, krijgen hiervoor een training of werken met een mediator.
- 3 Professioneel wordt breed gedefinieerd waarbij een diploma niet het enige bewijs van professionaliteit is. Ook de consensus binnen een muziekwereld over de hoge kwaliteit van het uitvoeringsniveau van een musicus wordt gezien als een teken dat iemand professioneel is.

Hoofdstuk 4 / Portretten van de scholen

De Amuze muziek scan voor Primair Onderwijs is op vijf scholen binnen één stads-deel toegepast. Uit deze interviews komt een aantal opvallende punten naar voren dat voor vrijwel alle scholen geldt. Samengevat zijn deze punten:

- _ bij alle scholen is het beleid op kunstonderwijs nog in ontwikkeling of nog niet aanwezig. Geen van de scholen heeft een beleid dat 'af' is. De scholen geven overigens aan dat zij zich niet specifiek met muziek willen gaan profileren maar dat zij alle kunsten aan bod willen laten komen;
- _ het muziekonderwijs wordt op vier scholen door de individuele groepsleerkrachten verzorgd en op één school is er een groepsleerkracht die de opleiding vakspecialist muziek volgt. De scholen zijn veelal niet tevreden met deze situatie. De meeste scholen zouden eigenlijk een vakleerkracht willen hebben;
- _ alle scholen geven aan dat de groepsleerkrachten te weinig bagage hebben om adequaat muziekonderwijs te geven. Bij de kleuters voelen de groepsleerkrachten het meeste in staat om muziekles te geven maar vooral in de bovenbouw voelen groepsleerkrachten zich niet competent genoeg voor het geven van muziekonderwijs;
- _ geen van de scholen heeft (nog) een doorlopende leerlijn voor muziek. Twee scholen geven aan dat zij een methode hebben aangeschaft om de lange leerlijn te waarborgen maar dat zij niet weten hoe zij die methode kunnen gebruiken waardoor deze ook niet structureel gebruikt wordt;
- _ alle scholen vermoeden dat de kerndoelen voor het muziekonderwijs momenteel niet gehaald worden;
- _ vier scholen wensen na- of bijscholing voor hun groepsleerkrachten op het gebied van muziek;
- _ van de Amuze-partners zijn de scholen het meest bekend met de muziekclusterlessen (DMO) en muziekcentrum Aslan;
- _ de scholen vinden over het algemeen dat Amuze het aanbod moet bepalen. Wel zouden scholen overleg op prijs stellen zodat het aanbod afgestemd zou kunnen worden op bijvoorbeeld thema's, de schoolpopulatie en/of het niveau van de leerlingen;
- _ twee scholen geven aan dat zij zouden willen dat muzikeducatieve instellingen aan ouders het belang van muziekonderwijs zouden communiceren.

In dit hoofdstuk zijn de complete verslagen van de vijf interviews te vinden.

4.1 / School 1

1 / De visie van de school op (muziek) onderwijs

Visie op (muziek)onderwijs

De school is een methode gerichte school. Naast het werken met de methode is de school bezig om de leerlingen zelfstandig aan het werk te krijgen. Leerkracht: 'Naast die methodes zijn we nu aan het ontwikkelen hoe je kinderen zelfstandig aan het werk kunt krijgen en houden'.

De school heeft nog geen beleid ontwikkeld op kunst en cultuur educatie, het beleid moet nog ontwikkeld worden. Wel is duidelijk dat muziek één van de kunstvakken zal zijn waar aandacht aan besteed zal worden. Leerkracht: '[...] ik denk dat kinderen gewoon met allerlei disciplines in aanraking moeten komen'.

Wat vindt de school belangrijke doelen van muziekonderwijs?

a. Leerlingen krijgen kennis over muziek zoals muzikale begrippen en namen van instrumenten waardoor leerlingen een algemene ontwikkeling krijgen

De leerkrachten zien als doel van het muziekonderwijs dat leerlingen muzikale begrippen leren '[...] want dat draagt bij aan een soort algemene ontwikkeling die bij onze kinderen minimaal is'.

b. Muziekonderwijs zorgt voor een gemeenschapsgevoel in de school

De leerkrachten vinden dat door muziek het gemeenschapsgevoel ontwikkeld kan worden.

c. Leerlingen ontwikkelen een positief zelfbeeld en leerlingen krijgen een kans om naast de cognitieve vakken een ander talent te ontwikkelen

Leerkracht: 'het is zo belangrijk dat ze op een ander terrein [dan taal en rekenen], dat ze daarin uitblinken. Dat ze daar plezier in vinden. Want de groep is groot die matig scoren op school. En dan hebben we het over rekenen en taal. [...] dat merkten wij toen ook met die groep die zo ontzettend enthousiast was met dat Lef-project.

Dat was een groep en die presteerde niet veel in de klas. En daar bleken dan talenten tussen te zitten want er zijn er een paar zelfs geselecteerd om verder te gaan in een soort keurgroepje, hè. En toen dacht ik wat goed voor die kinderen. Gaan ze toch die basisschool af zo van 'ja maar daar ga ik verder mee'.

2 / De vormgeving van muziekonderwijs in school

De individuele leerkrachten verzorgen op dit moment het muziekonderwijs. De school is echter niet tevreden met deze situatie. Leerkracht: 'Ik weet dat er niet regelmatig muziek gegeven wordt. Dat wordt nog wel eens overgeslagen, dat vak. En er zijn geen mensen binnen deze school die nou echt een beetje talent hebben om het vak goed aan te bieden. Dus het staat op een laag pitje'.

Er staat officieel drie kwartier muziek op het week rooster. De leerkrachten schatten echter in dat de onderbouw en middenbouw gemiddeld zo'n 30 tot 60 minuten per week besteden aan muziek terwijl de bovenbouw gemiddeld 15 tot 30 minuten per week besteden.

Wat zijn de obstakels bij het geven van muziekonderwijs?

a. De groepsleerkrachten hebben te weinig bagage

De school noemt één punt waar alles van af hangt: de bagage van de groepsleerkrachten. Leerkracht: 'die methode [Muziek moet je doen] gaat ervan uit dat je een bepaalde basis vaardigheid hebt die wij allemaal toch op de opleiding [niet gehad hebben]. Ik bedoel, het is al een achter gebleven gebied en dan denk ik ja, als je dan al geen basis vaardigheden [hebt], kan je hier [de methode] geen eens mee uit de voeten. Ik vind eigenlijk muziek en gym voor vakleerkrachten. Kijk creativiteit, nou iedereen knutselt wel eens een beetje en dat is toch een ander soort vak dan muziekonderwijs. Er wordt echt een soort basisvaardigheid van je verwacht die je niet hebt'.

De school wil het vak echt een plek geven maar doordat de groepsleerkrachten te weinig bagage hebben, komt het muziekonderwijs niet voldoende van de grond.

Leerkracht: '[...] een liedje zingen kunnen we allemaal [...] Maar wil je [...] er echt iets uithalen waarbij je denkt, zo nou ik weet zeker dat de kinderen hier in de toekomst iets aan hebben... Nou, in dat stadium ben ik nooit gekomen'.

3 / Coördinatie van het muziekonderwijs

De gymleerkracht coördineert momenteel de kunsteducatie. Dit betreft echter vooral activiteiten in de naschoolse opvang. Het stadsdeel biedt vaste pakketten aan en de gymleerkracht probeert ervoor te zorgen dat die pakketten zo gedifferentieerd mogelijk zijn. Leerkracht: 'Er worden binnen het stadsdeel een soort naschoolse activiteiten pakketten aangeboden. En uit die pakketten kies je. En wat zij probeert, is dat zo gedifferentieerd mogelijk te houden. Eén muziek onderdeel, een dans onderdeel, schaken bijvoorbeeld of een sport'. De gymleerkracht kiest het aanbod en verzorgt de hele praktische planning om de activiteiten heen. Het ontwikkelen van een beleid op muziekonderwijs, het waarborgen van de continuïteit van het muziekonderwijs en fondsenwerving valt echter niet in haar takenpakket.

4 / Doorlopende leerlijn

Er wordt nog geen doorlopende leerlijn verzorgd voor muziek. De leerlingen halen momenteel niet de kerndoelen. Het muziekonderwijs wordt niet getoetst. In de onderbouw vinden geen muziekeducatieve activiteiten van instellingen plaats, in de middenbouw gemiddeld 1 keer per jaar (Compokids) en in de bovenbouw twee keer per jaar waaronder de Muziekluister lessen.

5 / Randvoorwaarden

De school beschikt over: een gymzaal, een kleinere speelzaal, geluidsapparatuur en instrumenten (Orff instrumentjes en een piano). Er kan vergadertijd vrij gemaakt worden waarin de vormgeving van muziekonderwijs besproken kan worden. Leerkracht: 'Ja maar dan moet het in de planning zitten. Dus je moet niet dit jaar gaan vragen: we gaan nu eens vergaderen want dit jaar is gepland. Maar als je van te voren dat weet dan kan je het zo plannen'. De school regelt over het algemeen het vervoer naar een muziekeducatieve activiteit.

Welk tijdstip van het jaar is gunstig om de activiteiten plaats te laten vinden?
De maanden november en december houdt de school liever vrij voor eigen activiteiten.
Groep 8 heeft het liefst vanaf begin februari activiteiten.

Heeft de school ruimte voor deskundigheidsbevordering? De school heeft geen financiële ruimte voor deskundigheidsbevordering op het gebied van muziek.

6 / Financiën

De muzikeducatieve activiteiten worden uit de pot culturele vorming betaald die in het schoolbudget zit. Alle naschoolse activiteiten worden betaald door het stadsdeel. Het totale budget voor kunsteducatieve activiteiten is € 500,- per jaar.

7 / Verschillende rollen

De ouders zijn niet betrokken bij het (vormgeven en organiseren) van het muziekonderwijs. De leerlingen hebben weinig invloed op de keuze van het aanbod.

8 / Samenwerking met muzikeducatieve instellingen

Met welke Amuze-partners is de school bekend? De school is bekend met de muziekschool door 'Cadans' dat door Dunja Denkers verzorgd werd. De school is verder bekend met het Concertgebouw (maar de school weet niet meer welk product zij hebben afgenomen), de Muziekluisterlessen (worden ieder jaar afgenomen voor de bovenbouw), Muziekcentrum Aslan (voor de naschoolse activiteiten) en de Klankspeeltuin (voor midden- en bovenbouw).

Wil de school invloed hebben op de inhoud van het aanbod van Amuze-partners? De school wil niet zozeer invloed hebben op het aanbod maar wil weten hoe het aanbod in de school past. Leerkracht: '[ik heb] genoeg aan mijn hoofd. Nee, daar is de kennis [...]. Ik heb nou niet het gevoel van 'het aanbod is zo summier, wij weten niets te kiezen'. Ik denk van, volgens mij is er genoeg in Amsterdam. Maar het is meer van hoe kan je het juiste bij het juiste brengen'.

Heeft de school behoefte aan een overzicht van de activiteiten die Amuze-partners verrichten? De school zou graag een website willen waar de informatie van de Amuze-partners op staat.

Contact met Amuze partners. De school vindt dat er voldoende contact is met de muzikeducatieve instellingen. Het contact is vooral heel doelmatig.

9 / Wensen ten aanzien van het aanbod van Amuze

a. Het aanbod afstemmen op een cultureel diverse schoolpopulatie en op het niveau van de leerlingen

Leerkracht: 'Soms [...] komen mensen binnen en verwachten ze heel veel van onze kinderen. Taal en de uitdrukkingsvaardigheden zijn bij onze kinderen niet optimaal zeg maar. Dus als je daar de plank mislaat heb je ook niets aan je workshops. [...] je mag ze best op een hoger plan brengen. Ik bedoel het hoeft niet allemaal Jip en Janneke taal te zijn, denk ik zelf wel eens. Maar je moet er wel heel goed rekening mee houden'.

b. Nascholing leerkrachten verzorgen

De school zou graag hulp willen krijgen bij hoe de methode gebruikt zou kunnen worden. Leerkracht: 'Het belangrijkste is gewoon: we hebben hier die methode. Leer die leerkrachten hoe ze optimaal gebruik kunnen maken van die methode'.

c. Langlopende projecten verzorgen

De school zou graag ondersteuning willen hebben bij het vormgeven van een doorlopende leerlijn voor muziek. Leerkracht: '[...] Ik vind het nu [...] allemaal zo hap snapperig. Je gaat een keer naar zo'n klankspeeltuin bij wijze van spreken en daarna doe je er never nooit meer [iets mee], en het is ook niet ter ondersteuning van iets. Dus voor die kinderen blijft het ook een soort los zand verhaal. [...] het is leuk om [leerlingen] er soms aan te laten snuffelen als je weet dat kinderen daarna er iets verder mee gaan doen maar dat gebeurt hier niet en dan blijft het een beetje, ja als een losse activiteit'.

d. Voorlichting geven aan ouders

De school zou graag willen dat Amuze-partners voorlichting aan ouders zou geven over het belang van muzikeducatie. Leerkracht: 'wat ik [in de lijst] een beetje mis is, ja eigenlijk meer voorlichting aan die ouders. Hoe belangrijk culturele vorming is. Het staat hier niet maar dat zou dan bij anders moeten staan. [...] want ik denk wel eens: dat kunnen wij ook niet alleen. [...] En wij hebben een ouderkamer. Dus ik kan me voorstellen dat je daar groepjes ouders, ja, informatie geeft. [...] dat er eens een ander komt. Wij kunnen het wel vertellen maar wij zijn hier voor taal, rekenen, lezen. En we moeten verder niet zoveel zeuren, zeg maar. Maar dat het toch heel belangrijk is, dat je zelf met je kind, dat is opvoedingsondersteuning, maar dat is gewoon heel moeilijk bij deze ouders. En dat is niet altijd dat ze niet willen maar ook het belang er niet van inzien en een financieel probleem'.

10 / Evalueren

Het muziekonderwijs en de betrokkenen bij het muziekonderwijs worden nauwelijks geëvalueerd. Het vak muziek staat wel op het rapport maar leerkrachten geven geen cijfer maar een 'zwak, voldoende, goed'. Leerkrachten baseren de beoordeling op de indruk die zij van de leerling hebben. Individuele leerkrachten evalueren wel de activiteiten van de muzikeducatieve instellingen. Leerkracht: 'ik evalueer altijd trouw. En dan negen van de tien keer vind ik het hartstikke goed en goed georganiseerd maar ik herinner me van een paar jaar geleden was dat dan een stuk minder. Maar daar krijg je dan geen reactie op of zo. Een beetje het gevoel van 'waar doe ik het voor'.

11 / Ambitie school

- Muziek is slechts een van de vele onderwerpen waar de school aandacht aan kan schenken en dat zal in de toekomst ook zo blijven.
- De school maakt nu een keuze uit het bestaande aanbod. In de toekomst wil de school dat blijven doen.
- Muziekeducatieve activiteiten moeten ook in de toekomst passen binnen de planning en financiële kaders.
- Er is tot op heden geen gerichte aandacht voor muziekeducatie. In de toekomst zou de school dit wel willen.
- De school vertaalt de eigen ambities op het gebied van muziekeducatie niet in vragen waarop door muziekeducatieve instellingen een passend antwoord wordt gezocht. In de toekomst wil de school dit ook niet doen.
- De kunstvakken sluiten nu niet aan bij het onderwijsprogramma, de school hoopt dat dit in de toekomst wel gebeurt.
- De school heeft nog geen duidelijke visie, missie, geformuleerde leerdoelen voor het onderwijs in het algemeen of voor muziek in het bijzonder. In de toekomst wil de school dit wel doen.
- De school heeft geen cultuurcoördinator aangesteld maar idealiter zou de school dit wel willen.
- De school participeert niet in een lokaal of regionaal netwerk maar de school staat er voor open om dat in de toekomst wel te doen.
- De school heeft geen meerjarenplan voor muziek maar zou dit in de toekomst wel willen maken.
- De schoolvakken zijn niet geïntegreerd en in de toekomst gaat dat ook niet gebeuren.
- De school werkt nog niet met een visie dat leerlingen niet op school maar in een omgeving leren. In de (verre) toekomst zou dat wel een visie kunnen zijn waarvan uit gewerkt gaat worden.

12 / Slotopmerkingen

De school benadrukt hoe belangrijk het is om vanaf jonge leeftijd bezig te zijn met kunsteducatie en om de ouders te betrekken bij kunsteducatie. Leerkracht: 'Ik ga zelf naar het concertgebouw met mijn zoon en verbaast het mij. Het is allemaal wit wat je ziet [...] en dan denk ik: ja, het wordt met de paplepel bij wijze van spreken ingegoten. En of je later aan muziek gaat doen dat doet er helemaal niet toe. [...] maar dit publiek [ouders] wat wij hier hebben die gaan überhaupt al niet naar het concertgebouw toe en zeker niet in een jonge leeftijd. [...] dat moet je op school dan doen. Je zou met kinderen en ouders daarnaar toe moeten, zeg maar. Maar onder schooltijd want die kleuters, die moet je eigenlijk zien te pakken [...] het betrekken van de ouders] heeft wel met het slagen of niet slagen te maken denk ik, je moet die groep niet overslaan. Anders komt er nog niets van de grond. Dan blijft het een schoolse aangelegenheid'.

Over de voorlichting aan de ouders zeggen de leerkrachten: 'Je moet het echt mondeling doen, ja want wij krijgen altijd prachtige folders van de Krakeling. Ze hangen in de gang maar ik denk niet dat er één kind gaat. Ik denk dat de ouders helemaal niet door hebben dat het voor kinderen bestemd is en hoe leuk dat is en belangrijk is om naar toe te gaan.

4.2 / School 2

1 / De visie van de school op (muziek) onderwijs

Visie op (muziek)onderwijs /

Omgaan met verschillen en de zorg voor een goed onderwijs klimaat staan centraal in de onderwijsvisie.

Het beleid op cultuur en kunsteducatie is in ontwikkeling (de school valt onder Regeling versterking cultuureducatie). Kunst en cultuur vormen een wezenlijk onderdeel van het onderwijsprogramma. De school heeft ook een commissie 'kunst en cultuur' die bestaat uit 2 leerkrachten en een aantal ouders. De school wil zich niet specifiek met muziek profileren: 'we doen elk jaar een aspect van kunst en cultuur, dat kan zijn toneel, drama, dat kan zijn muziek, bewegen op muziek en dichten, poëzie, dus dat is het hele brede aspect van kunst en cultuureducatie [...] alle aspecten moeten aan bod komen'.

Wat vindt de school belangrijke doelen van muziekonderwijs?

a. Leerlingen ontwikkelen muzikale vaardigheden zoals zingen, musiceren, improviseren en componeren en het ontwikkelen van creatieve vermogens
Leerkracht: [ik hoop dat leerlingen] in ieder geval kennismaken met [muziek] en dat je er verder nog wat mee kan doen.

2 / De vormgeving van muziekonderwijs in school

De groepsleerkrachten verzorgen momenteel het muziekonderwijs. Hoe de leerkrachten invulling aan het muziekonderwijs geven, wisselt sterk. De school is er niet tevreden mee want 'er zijn nu ook groepen waar weinig muziek wordt gegeven'. De school zou eigenlijk gebruik willen maken van externen op freelance basis.

Momenteel krijgt de onderbouw driekwartier muziek per week, de middenbouw gemiddeld een half uur en de bovenbouw gemiddeld een kwartier per week.

Wat zijn de obstakels bij het geven van muziekonderwijs?

- a. De groepsleerkrachten hebben te weinig bagage
De school zou willen weten 'wat mogelijk is qua methode' en de school zou willen kijken of het 'voor de gemiddelde leerkracht [mogelijk is] om toch ook zelf iets te doen, maar niet met deze [huidige] methode, want deze is te ingewikkeld [methode van Nico Smit en Trix Gijsels]'.
- b. Er is geen duidelijke visie op muziekonderwijs
De school vermoedt dat als er een duidelijke visie op muziekonderwijs zou zijn de leerkrachten het muziekonderwijs beter zouden willen vormgeven.
- c. Er is te weinig tijd om muziekles te geven
Tijd en visie hangen volgens de school samen: wat je belangrijk vindt, daar maak je tijd voor.
- d. Er is te weinig budget voor muziekactiviteiten van muziekeducatieve instellingen
De school vindt het regelmatig gebruik maken van muziekeducatieve instellingen een prijzige aangelegenheid.

3 / Coördinatie van het muziekonderwijs

Het management verzorgt de coördinatie van het kunstonderwijs. Het management is ook het aanspreekpunt voor muzikeducatieve instellingen. Andere taken van het management zijn fondsenwerving en het onder de aandacht brengen van leerkrachten van het muzikeducatieve aanbod. Soms organiseert het management vervolgens de activiteit, soms doet een individuele leerkracht dat. Het ontwikkelen van beleid op het muziekonderwijs is ook een taak van het management maar dat staat momenteel 'niet hoog op [het] lijstje'. Samen met het team wordt de continuïteit van het muziekonderwijs gewaarborgd.

4 / Doorlopende leerlijn

De methode wordt hapsnap gebruikt waardoor er geen sprake is van een doorlopende leerlijn. De leerlingen halen momenteel de kerndoelen niet, het muziekonderwijs wordt ook niet getoetst. Gemiddeld krijgt de onderbouw geen activiteiten van muzikeducatieve instellingen, de middenbouw 0 tot 1 keer per jaar en de bovenbouw 1 keer per jaar.

5 / Randvoorwaarden

De school beschikt over een gymzaal, geluidsapparatuur, instrumenten (Orff instrumentarium) en groepsleerkrachten met bepaalde muzikale vaardigheden. Er is ook enige vergadertijd waarin de vormgeving van het muziekonderwijs besproken kan worden 'maar het staat niet op de agenda'. Het vervoer naar de muziekactiviteiten wordt in het algemeen door de school geregeld.

Welk tijdstip van het jaar is gunstig om de activiteiten plaats te laten vinden? Muzikale activiteiten kunnen in principe het hele jaar plaatsvinden, buiten december om.

Heeft de school ruimte voor deskundigheidsbevordering? Leerkracht: 'Voor de individuele leerkracht [wel], zeker in het kader van het nascholingsbeleid. Met het team moet het ingepast worden in de planning van het jaar'.

6 / Financiën

De muzikeducatieve activiteiten worden gefinancierd door Regeling versterking cultuureducatie, incidentele subsidies van de deelraad en vanuit ministeriële vergoeding. Er is echter geen vast schoolbudget voor kunst- en cultuureducatie.

Over een meerjarige financiering zegt de school: 'sommige subsidies van de deelraad, daar kan je niet jaren vanuit gaan, dus dan kan je geen meerjaren afspraken maken dus er moet voldoende dekking zijn, het geld moet er ook voor meerdere jaren zijn. Het hangt ook af van de hoogte [van geld] of wij zeggen 'we gaan in zee met iemand van muziek'.

7 / Verschillende rollen

Er zijn ouders die in de kunst en cultuurcommissie zitten, die zijn op die manier betrokken bij de vormgeving van kunst- en cultuureducatie. De mate waarin leerlingen het aanbod leuk vinden, bepaalt enigszins of het aanbod weer afgenomen wordt: 'over het algemeen is het zo dat als de leerkrachten het helemaal niks vinden dan vinden de kinderen het meestal ook helemaal niks en dan ga je er niet meer verder mee en als de kinderen echt enthousiast zijn van wat er binnen komt, dan zijn de leerkrachten ook meestal wel enthousiast, dus in die zin kijk je wel naar de reacties van de kinderen. Er wordt niet specifiek gevraagd 'zeg jongens vonden jullie het leuk', dan doen we het nog een keer'.

8 / Samenwerking met muziekeducatieve instellingen

De school is bekend met de Muziekluisterlessen (voor groep 7 en 8) en de school neemt producten van Muziekcentrum Aslan af voor de naschoolse activiteiten.

Wil de school invloed hebben op de inhoud van het aanbod van Amuze-partners
Leerkracht: 'wat mij betreft is er genoeg aanbod. [...] invloed betekent: meedenken, participeren in overleg, duidelijk maken, nou dan denk ik, nee daar heb ik geen tijd voor om dat te doen. [...] ik vind het niet belangrijk om tijd aan te besteden'.

Moeten de AMUZE partners het aanbod bepalen? Leerkracht: 'als niemand intekent op jouw activiteit, nou dan is het niet zo geslaagd. Als je jezelf goed kan presenteren, en het verkoopt en het ziet er goed uit of de recensies zijn goed, ja dan willen scholen het vanzelf wel'.

Heeft de school behoefte aan een overzicht van de activiteiten die Amuze- partners verrichten? De school vindt dat alleen een website niet goed werkt maar denkt dat een combinatie van een folder waar alle Amuze- partners in staan met een verwijzing naar een website goed zou kunnen werken. Leerkracht: 'ik denk dat een A3 of 2 keer een A4 met daarop welke partners [...].... dat kan je makkelijk ophangen, dat kan je verspreiden naar de leerkrachten en dat is toegankelijker dan een heel boekje doorbladeren, of verschillende boekjes'.

Contact met Amuze-partners. De school heeft incidenteel contact met de muziekeducatieve instellingen.

Gewenste samenwerking. De school vindt dat de culturele instellingen de ouders bij kunst- en cultuureducatie zouden moeten betrekken. De leerkracht geeft een voorbeeld van een positieve samenwerking met een culturele instelling.

Leerkracht: 'met de Krakeling, daar hebben we ook een samenwerking mee met de ouders, die kunnen tegen een gereduceerde prijs naar het theater gaan [...] het is een 5 jarig project en we zitten zeker al 3 jaar in [dat traject] en komen ze hier ook lesgeven ... anders moet je er elk jaar op intekenen. [...] dat heeft meer zin, dan dat je hier nog straks wat van januari tot de zomer wat gaat doen'.

9 / Wensen ten aanzien van het aanbod van Amuze

a. Langlopende projecten

Leerkracht: 'als het een losse flodder is, stelt het niet zo heel veel voor dan is het effect niks...dan ben je net met iets bezig en dan stopt het weer'.

b. Het aanbod meer binnen/ buiten de school laten plaatsvinden

De wens is om langlopende projecten meer in school te laten plaats vinden, met een mogelijkheid om door te stromen naar aanbod buiten school.

c. Nascholing groepsleerkrachten en het gebruik van een methode

De school zou graag een methode of een werkwijze willen leren waarmee alle groepsleerkrachten mee aan de slag kunnen gaan. Leerkracht: 'Hoe en op wat voor manier kan de leerkracht op een vrij simpele maar wel kwalitatief op een hoog niveau zelf lesgeven met materiaal en [hoe kan een school] toch ook regelmatig gebruik maken van externen, specialisten, zodat de kinderen ook in school, en de leerkrachten daar ook mee in aanraking komen? Ik denk dan aan muziek, bezoeken aan instellingen, of dat zij hier les komen geven'. De school zou het voor zich kunnen zien dat er bijvoorbeeld twee keer een studiemiddag aan wordt besteed.

d. Het aanbod op de kerndoelen afstemmen

Leerkracht: 'het aanbod ten aanzien van de kerndoelen, dat impliceert dat je toch ook een bepaalde kwaliteit of niveau wilt leveren'.

e. Een muzikeducatieve instelling is nauw betrokken bij een school

Leerkracht: 'het is gewoon makkelijker. Als je met een instelling die een vrij breed aanbod heeft dan is de kwaliteit en het rendement hoger, denk ik, dan allemaal losse flodders'. De school vindt het wel een voorwaarde bij die manier van werken dat een instelling een breed aanbod heeft.

10 / Evalueren

De school evalueert het muziekonderwijs niet.

11 / Ambitie school

Muziek is slechts een van de vele onderwerpen waar de school aandacht aan kan schenken en dat zal in de toekomst ook zo blijven.

De school maakt nu een keuze uit het bestaande aanbod. In de toekomst wil de school dat blijven doen.

Muzikeducatieve activiteiten moeten passen binnen de planning en financiële kaders. In de toekomst wil de school meer tijd vrij maken voor muziek.

Er is tot op heden geen gerichte aandacht voor muzikeducatie. In de toekomst zou de school dit wel willen.

De school vertaalt de eigen ambities op het gebied van muzikeducatie niet in vragen waarop door muzikeducatieve instellingen een passend antwoord wordt gezocht. In de toekomst wil de school dit ook niet doen.

De kunstvakken sluiten nu niet aan bij het onderwijsprogramma, de school denkt dat dit in de toekomst misschien wel gebeurt.

De school heeft een duidelijke visie, missie, geformuleerde leerdoelen voor het onderwijs in het algemeen of niet voor muziek in het bijzonder. In de toekomst wil de school wel een duidelijke visie op muziekonderwijs.

De school heeft een cultuurcoördinator aangesteld.

De school participeert niet in een lokaal of regionaal netwerk en de school wil dat in de toekomst ook niet doen.

De school heeft geen meerjaren plan voor muziek maar zou dit in de toekomst wel willen maken.

De schoolvakken zijn niet geïntegreerd en in de toekomst gaat dat ook niet gebeuren.

De school werkt vindt dat leerlingen in een omgeving leren.

12 / Slotopmerkingen

De school vindt het belangrijk dat leerlingen onder schooltijd in aanraking komen met muziekonderwijs en na schooltijd de mogelijkheid krijgen om door te stromen naar muziekscholen.

4.3 / School 3

1 / De visie van de school op (muziek) onderwijs

Visie op (muziek)onderwijs./

Een belangrijk punt in de onderwijsvisie is het 'leren leren'. Daaruit komt voort dat leerlingen zelfstandig leren werken. Een ander punt is dat de school een 'brede school' is met een doorgaande lijn van peuters tot en met naschoolse activiteiten.

Er is momenteel geen visie of beleid op kunst- en cultuureducatie. In het schoolwerkplan staat echter wel het ontwikkelen van creatieve vermogens op de agenda in het jaar 2006-2007. Volgend jaar moet duidelijk worden hoe het ontwikkelen van creatieve vermogens een duidelijke plek kan krijgen in het curriculum (zie s.o.p.). Muziek wordt overigens één van de vakken waar de school aandacht aan wil geven.

Wat vindt de school belangrijke doelen van muziekonderwijs?

a. Leerlingen ontwikkelen muzikale vaardigheden.

De school heeft enerzijds niet voor niets een keuze gemaakt voor een methode. Door het gebruik van een methode hoopt de school dat leerlingen muzikale vaardigheden zullen ontwikkelen. Nu is het zo dat de leerlingen te weinig vaardigheden ontwikkelen waarop voortgebouwd kan worden. De leerlingen 'worden midden in een methode gegooid'. Anderzijds zegt een leerkracht dat zij eigenlijk het ontwikkelen van een positief zelfbeeld belangrijker vindt. Uit het volgende voorbeeld komt naar voren waarom er toch voor het ontwikkelen van muzikale vaardigheden wordt gekozen:

Leerkracht: 'Kijk als je geen positief zelfbeeld hebt kun je ook niet, volgens mij, improviseren. [...] je moet je veilig voelen in de klas.

Leerkracht: 'Maar je kunt pas improviseren als je vaardigheden bezit. Zonder vaardigheden kun je echt niet improviseren. Dan blijf je onzeker. [...]

b. Leerlingen krijgen de kans om naast de cognitieve vakken een ander talent te ontwikkelen.

c. Leerlingen krijgen een algemene, culturele vorming.

Leerkracht: 'Gaan we kijken naar ons s.o.p. [school ontwikkelings plan] dan [...] start volgend jaar de ontwikkeling van de creatieve vaardigheden. En als je dan zegt we [doen aan] algemene culturele vorming. [...] dan doen we [dat] ook bewust om ze kennis te laten maken met alles wat er is op het gebied van kunst, muziek, dans [...] En dat past dan ook weer in onze s.o.p. Als dat over een jaar terug zou komen of over twee jaar, nou dan zou er dus iets op dat gebied ontwikkeld moeten zijn. Leerkracht: 'Maar [algemene culturele vorming] krijg je alleen maar als je wat meer vaardigheden hebt want dan begrijp je dingen meer.'

d. Profileren van de school.

De school is een zwarte school die graag naar een gemengde schoolpopulatie toe wil groeien. Door het geven van muziekonderwijs worden 'witte' leerlingen aangetrokken. Leerkracht: 'Vanuit dit stadsdeel [werd er georganiseerd dat] allerlei culturele en andere organisaties bij elkaar kwamen om te laten zien wie ze waren. Wij als school waren daar ook en ik had muziekmethode daar ook bij liggen. Ik zag dat er ontzettend veel gekeken werd naar de muziekmethode vooral door ouders van laat ik zeggen de blanke kinderen waren zeer geïnteresseerd. Ja, wil je dus een ander publiek krijgen dan denk ook dat je dit soort zaken veel beter moet gaan opzetten en organiseren. Maar ja aan de andere kant zeg ik, ik vind dat alle kinderen goed kennis moeten maken met muziek'.

Wie staan achter de visie en doelen van muziekonderwijs? In het school ontwikkelingsplan staat datgene wat de school gaat aanbieden, wat het team gaat ontwikkelen en dat wordt door het huidige bestuur gedragen. Het team is er wel over eens dat creatieve vermogens van leerlingen ontwikkeld moeten worden, maar de vorm waarin is onduidelijk. Tot nu komt het er op neer dat voornamelijk individuele leerkrachten zich met de visie en de vormgeving van de kunstvakken bezig houden.

Worden visie en doelen intern en extern gecommuniceerd? Het werken aan creatieve vermogens wordt in de schoolgids genoemd maar de school profileert zich nog niet met creatieve vakken. Leerkracht: 'Er worden wel dingen naar buiten gebracht. Maar dat zijn zaken die voortkomen uit de naschoolse activiteiten. [...] Als we circus Elleboog binnen krijgen, ja dan komt er hier ook voorstelling voor de betreffende ouders van die kinderen die hebben meegedaan. Maar daar blijft het bij'. De ontwikkeling van de creatieve vakken is nog te pril om er mee naar buiten te treden.

Er zal volgend schooljaar een werkgroep starten waarin de vormgeving van de creatieve vakken besproken gaat worden. Die werkgroep kan een voorstel doen dat weer in het team besproken wordt. Als daar een plan uit komt dan wordt dat weer in het s.o.p. opgenomen.

2 / De vormgeving van muziekonderwijs in school

De individuele groepsleerkrachten verzorgen het muziekonderwijs. De onderbouw krijgt gemiddeld een uur tot anderhalf uur muziek per week. De midden- en bovenbouw krijgen gemiddeld 30-60 minuten per week. Vorig jaar is de methode 'Muziek moet je doen' aangeschaft en dit jaar zijn de groepsleerkrachten in principe begonnen met het gebruik daarvan. Maar een leerkracht merkt op: 'Het zijn [...] lastige vaardigheden, muziekvaardigheden'. De school zou het liefst echter een vakleerkracht willen hebben. Leerkracht: 'Je ziet [...] dat als je iemand hebt die ervaring heeft, die kennis heeft dan is de doorgaande lijn veel beter en leer je de kinderen ook echt vaardigheden. We hebben voor deze methode gekozen en daar zit ook een ontwikkelingslijn in maar [...] als je vaardigheden mist dan is het heel lastig om met zo'n methode om te gaan'.

Wat zijn de obstakels bij het geven van muziekonderwijs?

a. De groepsleerkrachten hebben te weinig bagage.

Er is een muziekmethode aangeschaft en aardrijkskunde en geschiedenis mag vanuit de school minder gegeven worden ten gunste van muziek, maar groepsleerkrachten hebben te weinig bagage om muziekles vanuit die methode te geven.

b. Er is te weinig tijd om muziekles te geven.

Omdat groepsleerkrachten te weinig bagage hebben om goed muziekles te kunnen geven, wordt er ook geen prioriteit aan muziek gegeven.

c. Er is geen duidelijke visie op muziekonderwijs.

Leerkracht: ' [...] als er een goede visie komt krijg je draagvlak en dat heeft ook te maken met die bagage: mensen zien er gewoon tegenop om te het te gaan doen.'

Leerkracht: ' [...] als je niet weet waarom je iets doet dan ga je het ook niet doen. Of als je het belang er niet van in ziet.'

3 / Coördinatie van het muziekonderwijs

M. zorgt gedeeltelijk voor de coördinatie van kunsteducatieve activiteiten zoals de naschoolse activiteiten, gedeeltelijk verzorgen individuele groepsleerkrachten dat. Hij krijgt geen extra taakuren hiervoor.

4 / Doorlopende leerlijn

Er wordt nog geen doorlopende leerlijn verzorgd voor muziek maar het is de bedoeling dat deze nog ontwikkeld gaat worden. De leerlingen halen momenteel niet de kerndoelen. Er is echter gekozen om met een methode te werken zodat de kerndoelen gehaald zouden kunnen worden. In de onder- en middenbouw vinden geen activiteiten van muziekeducatieve instellingen plaats. In de bovenbouw vinden de muziek luisterlessen gemiddeld eens in de twee jaar plaats. Het muziekonderwijs wordt niet getoetst.

5 / Randvoorwaarden

De school beschikt over: een gymzaal, een kleinere speelzaal, geluidsapparatuur, instrumenten (piano, xylofoon, ritmestokjes, bekkens, triangel), groepsleerkrachten met muzikale vaardigheden en er kan vergadertijd vrij gemaakt worden waarin de vormgeving van muziekonderwijs besproken kan worden.

Het vervoer naar muziekactiviteiten. Hoe het vervoer geregeld wordt, verschilt per activiteit. Leerkracht: 'Als we naar concerten gaan dan wordt dat geregeld vanuit de organisatie. Dus dan komt er een bus en als wij zo'n kunstrijdag organiseren dan nemen de kinderen hun eigen tramkaart mee en dan hebben ze een pasje en mogen ze gratis in het openbaar vervoer'.

Welk tijdstip van het jaar is gunstig om de activiteiten plaats te laten vinden? Voor de onder- en middenbouw is januari en februari een goede periode om activiteiten plaats te laten vinden. Voor de bovenbouw na de cito.

Heeft de school ruimte voor deskundigheidsbevordering? Als de deskundigheidsbevordering bijdraagt aan het verwezenlijken van de visie van de school, dan is er ruimte voor deskundigheidsbevordering.

6 / Financiën

Er is geen apart budget voor muzikeducatieve activiteiten. Activiteiten waaraan mee wordt gedaan worden betaald door de gemeente of door de deelraad.

Meerjarige afspraken over de financiering. Het is onmogelijk om meerjarige afspraken te maken over de financiering van muzikeducatieve activiteiten. Leerkracht: 'Wij gaan fuseren op onderwijsgebied met een aantal deelraden dus dat betekent dat we bestuurlijk met elkaar gaan samenwerken en als je dan weet dat de financiële kant er niet zo rooskleurig voorstaat. En dat er heel hard gespaard wordt, dat er behoorlijke budgetten opzij worden gelegd om de zaken verder te regelen, ja'.

7 / Verschillende rollen

Hoe leerlingen het aanbod ervaren, bepaalt in het algemeen niet de keuze van het aanbod. Leerkracht: 'ze zijn over het algemeen helemaal niet met muziek bezig. Er zijn ook heel weinig kinderen die een muziekinstrument bespelen'.

8 / Samenwerking met muzikeducatieve instellingen

Met welke Amuze-partners is de school bekend? De school is eigenlijk alleen bekend met het aanbod van de Muziekluisterlessen voor in de bovenbouw (eens in de twee jaar). Zo'n vier jaar geleden heeft de middenbouw een trommelcursus van Muziekcentrum Aslan gehad. Er is verder geen contact tussen de school en Amuze-partners.

Wil de school invloed hebben op de inhoud van het aanbod van Amuze partners? De leerkrachten kennen het aanbod niet goed genoeg om te zeggen of zij daar invloed op willen hebben. Als zij het aanbod zouden kennen dan zouden zij misschien wel invloed op willen hebben.

Moeten de Amuze partners het aanbod bepalen? De leerkrachten vinden dat de Amuze-partners het aanbod moeten bepalen omdat zij daar verstand van hebben.

Leerkracht: [Amuze-partners gaan uit] van het ontwikkelen van vaardigheden, zij hebben natuurlijk die vaardigheden, zij kunnen gemakkelijker bepalen wat geschikt is voor basisscholen, de verschillende bouwen dan wij dat kunnen [...] bovendien hebben jullie [Amuze] er natuurlijk ook een bepaalde gedachte achter waarom je contact wil hebben met leerlingen. Het moet natuurlijk ook een beetje twee richtingsverkeer zijn'.

De ideale samenwerking met Amuze-partners: de leerkrachten zoeken naar langdurige samenwerkingsverbanden met instellingen. Leerkracht: 'Wat heel mooi zou zijn als je een langere samenwerking zou hebben met een aantal partners op verschillende gebieden. Zodat je de verschillende vaardigheden kunt ontwikkelen. Dat ze je misschien ook helpen met een soort doorgaande lijn. Het zou mooi zijn als dit soort instellingen wat meer reclame naar ons toe sturen zodat je een helder beeld hebt van wat er is en dan kun je aan gaan passen aan het gene wat je wilt, wat kan, wat mogelijk is [...]. Dus niet te veel incidenteel, meer gestructureerd'.

Heeft de school behoefte aan een overzicht van de activiteiten die Amuze partners verrichten? De leerkrachten vinden een folder prettig waarin kort geformuleerd staat wat het aanbod is en waarin een verwijzing naar een website staat.

9 / Wensen ten aanzien van het aanbod van Amuze

a. Instrumenten bespelen

De school zou graag willen dat hun leerlingen instrumenten (op een basisniveau) leren spelen. Leerkracht: 'Het leuke daarvan is dat je elk jaar weer een ander instrument doet [...] dat je kinderen in aanraking brengt met het gebruik van verschillende instrumenten en dat er kinderen zullen zijn die daar heel enthousiast door raken en het idee krijgen: hé dat wil ik ook. Dan denk ik dat je goed bezig bent. [...] Naar elkaar luisteren en een instrument kiezen, onder schooltijd'.

b. Methode

De school zou graag hulp willen krijgen bij de invoering van de methode 'Muziek moet je doen'.

c. Meer aanbod creëren voor de groepen

De school zou willen dat leerlingen de mogelijkheid krijgen om meer aanbod te krijgen. Leerkracht: 'Er moet gewoon veel meer, juist met deze kinderen, dingen moeten met veel meer culturele aspecten moeten ze in aanraking komen. Dat vind ik gewoon heel belangrijk. Wat moet ik daar in het Concertgebouw zitten. Mag ik daar boe roepen, mag ik daar op de stoelen springen of roepen dat ik het zo mooi vind. Hele simpele dingen maar'.

d. Begeleiding bij een project

De school zou begeleiding willen krijgen bij bijvoorbeeld de musical van groep 8.

e. Nascholing groepsleerkrachten

De school zou willen dat leerkrachten door nascholing (in de vorm van bijvoorbeeld een aantal studiemiddagen) de mogelijkheid krijgen om vaardigheden te ontwikkelen waarmee ze weer met de methode aan de slag kunnen gaan. Leerkracht: 'De mogelijkheden van zo'n methode beheersen. Het is zo moeilijk om vanuit een boekje les te geven. Als je mensen hebt die in staat zijn om op een enthousiaste manier mensen aan het werk te zetten, te laten zien van die methode lijkt zo moeilijk maar ach jongens dat valt wel mee. Nou moet je zien wat er gaat gebeuren. Ik zou er persoonlijk voor willen kiezen om daar één studiemiddag voor te gebruiken een keer. Voor mij part volgend jaar om een eerste aanzet te geven en daarna een aantal herhalingen binnen en buiten schooltijd zodat het mensen een stukje vrije tijd natuurlijk kost als vergadering maar ook dat er binnen de school, en dat'.

10 / Evalueren

Op dit moment wordt het muziekonderwijs en het beleid op muziekonderwijs (nog) niet geëvalueerd. Wel wil de school dat muziekonderwijs beter ingebed wordt, een serieuze plaats krijgt in het onderwijs.

11 / Ambitie school

- Muziek is slechts een van de vele onderwerpen waar de school aandacht aan kan schenken en dat zal in de toekomst ook zo blijven.
- De school maakt nu überhaupt nauwelijks een keuze uit het aanbod. In de toekomst zou de school willen kiezen uit een door muziek educatieve instellingen samengesteld aanbod.
- Muziekeducatieve activiteiten moeten ook in de toekomst passen binnen de planning en financiële kaders.
- Er is tot op heden geen gerichte aandacht voor muziekeducatie. In de toekomst zou de school dit wel willen.
- De school vertaalt de eigen ambities op het gebied van muziekeducatie nog niet in vragen waarop door muziekeducatieve instellingen een passend antwoord wordt gezocht. In de toekomst zou de school dit wel willen doen.
- De kunstvakken sluiten nu niet aan bij het onderwijsprogramma en de school ziet het niet voor zich dat dit in de toekomst wel gebeurt.
- De school heeft een duidelijke visie, missie, geformuleerde leerdoelen voor het onderwijs in het algemeen maar niet voor muziek in het bijzonder. In de toekomst wil de school dit wel voor muziek.
- De school heeft geen cultuurcoördinator aangesteld maar het is wel een ideaal waarvan onduidelijk is of die in de toekomst gerealiseerd kan worden.
- De school participeert niet in een lokaal of regionaal netwerk maar de school staat er voor open om dat in de toekomst wel te doen.
- De school heeft geen meerjaren plan voor muziek maar zou dit in de toekomst wel willen maken.

- De schoolvakken zijn niet geïntegreerd en in de toekomst gaat dat ook niet gebeuren.
- De school werkt nog niet met een visie dat leerlingen niet op school maar in een omgeving leren. In de toekomst zou dat wel een visie kunnen zijn waarvan uit gewerkt gaat worden.

4.4 / School 4

1 / De visie van de school op (muziek) onderwijs

Visie op (muziek)onderwijs /

De school heeft te maken met groepen waar behoorlijke niveau verschillen in zitten. 'Omgaan met verschillen' hoort daarom thuis in de onderwijsvisie van de school. Omgaan met verschillen betekent volgens een leerkracht 'dat je onderwijs op maat moet geven om dat uit leerlingen te halen wat er uit gehaald zou kunnen worden'. Het is een toenemend streven om aparte leerlijnen voor leerlingen te ontwikkelen. Taalontwikkeling is ook een van de speerpunten van de school. Leerkracht: 'veel leerlingen die meertalig zijn en met een beperkte woordenschatontwikkeling hier binnenkomen en [hebben] daardoor eigenlijk al een zekere achterstand en als je dan niet een heel stringent beleid opzet loop je die achterstand nooit in en blijf je altijd aan de onderkant van die range van zo'n groep zitten'.

De visie op muziekonderwijs is in ontwikkeling. Muziek zal overigens één van de kunstvakken zijn waar de school aandacht aan zal geven. Theater is bijvoorbeeld een kunstvorm die in de school al langer structureel een plek gekregen heeft.

Wat vindt de school belangrijke doelen van muziekonderwijs?

a. Leerlingen worden sociaal-emotioneel door muziek gevormd

De school ervaart dat leerlingen zich door muziek goed kunnen voelen en dat de emoties van leerlingen op een positieve manier een plek krijgen. Leerkracht: 'dat [leerlingen] op een fijne manier daar mee bezig zijn en zingend door het leven gaan en vrijdag weer zingend naar huis toegaan [...] ik denk dat dat een beetje de basis is. Dat het een toegevoegde waarde is voor hun emotie'.

b. Leerlingen krijgen de kans om naast de cognitieve vakken een ander talent te ontwikkelen

De school hecht er belang aan dat leerlingen de kans krijgen om naast de cognitieve vakken een ander talent te ontwikkelen. Leerkracht: 'Het [talentontwikkeling] is ook een uitgangspunt tegenwoordig van een nota pedagogisch beleid van ons bestuur. Natuurlijk zijn de cognitieve vakken heel erg belangrijk, maar het is juist ook belangrijk, zeker voor deze kinderen dat ze naast de cognitie, ook de activiteiten ontplooiën om andere talenten te ontwikkelen'.

c. Muziekonderwijs draagt bij aan de rest van het onderwijsprogramma zoals taalontwikkeling

Muziekonderwijs zou idealiter volgens de school ingezet kunnen worden als vak waarin aan taalontwikkeling gewerkt kan worden.

2 / De vormgeving van muziekonderwijs in school

Eén groepsleerkracht volgt de opleiding tot muzikspecialist. Hij is één dag in de week vrij geroosterd om in praktijk te brengen wat hij op de opleiding leert. Er lijkt binnen de school behoorlijk wat enthousiasme te zijn over deze aanpak. De onderbouw krijgt momenteel gemiddeld 1 tot 1,5 uur per week muziek, de midden- en bovenbouw gemiddeld een half uur tot een uur.

Wat zijn de obstakels bij het geven van muziekonderwijs?

a. Groepsleerkrachten voelen schroom om met de bagage die zij hebben muziekles te geven

De school ervaart dat groepsleerkrachten schroom voelen om met de bagage die zij hebben een muziekles te geven. Leerkracht: 'Het is een vrije situatie waarin je min of meer iets van jezelf bloot moet geven waar je niet zo goed in bent [...]. Het is veel makkelijker om te zeggen: "hou allemaal je mond en maak een mooie tekening van een auto dan er een liedje over te zingen".'

Leerkracht: '[leerkrachten voelen] zich niet veilig genoeg om met de bagage die ze hebben voor de groep te [staan]'.

Door het gebrek aan ervaring en kunde, kost het ook (te) veel tijd om een muziekles voor te bereiden. Leerkracht: 'ik moet eerlijk zeggen, ik ben met een taalles qua voorbereiding minder tijd kwijt dan aan een muziekles'.

Leerkracht: 'als je niet zo muzikaal bent en je moet die muziekles voorbereiden en je hebt ook weinig kennis van noten lezen en je pakt een boek en je ziet een liedje staan, hoe moet je je dat eigen maken? Dat is lastig hoor'.

b. Er is geen methode

De school heeft geen methode voor muziek. Leerkracht: 'We hebben hier geen methode. Dus op het moment dat je zelf een les over muzieknotatie wil doen, dan moet je op zoek gaan op internet, aan een collega gaan vragen, heel diep gaan graven in je spulletjes van de Pabo'.

3 / Coördinatie van het muziekonderwijs

Eén van de groepsleerkrachten regelt de buitenschoolse- en kunsteducatieve activiteiten. Voor de muziekeducatieve activiteiten is een kleine commissie opgericht. Zij stelt activiteiten voor aan het team, zij doet als het ware een preselectie. Daarna pakken individuele leerkrachten het op.

In de 'muziekcommissie' zal het beleid op muziekonderwijs in eerste instantie ontwikkeld worden. Leerkracht: 'de [muziekcommissie] moet voorstellen ontwikkelen, moet dit kortsluiten met de directie en vervolgens wordt dat ingebracht in het team en kijken we of er draagvlak voor is'.

4 / Doorlopende leerlijn

Met de ontwikkeling van de doorlopende leerlijn wordt dit jaar een start gemaakt. Het muziekonderwijs is tot op heden (nog) niet getoetst maar ook de toetsvorm is in ontwikkeling. Alle bouwen krijgen gemiddeld per jaar drie muzikeducatieve activiteiten.

5 / Randvoorwaarden

De school beschikt over een gymzaal, een aantal instrumentjes, groepsleerkrachten die instrumenten bespelen en er is vergadertijd waarin de vormgeving van het muziekonderwijs besproken kan worden.

Vervoer naar muziekactiviteiten. Het vervoer naar muzikeducatieve activiteiten wordt meestal door de school geregeld en soms samen met een muzikeducatieve instelling.

Welk tijdstip van het jaar is gunstig om projecten plaats te laten vinden? Meestal de 2e helft van het jaar en voor de bovenbouw vanaf 1 maart na de CITO toets.

Deskundigheidbevordering? Uit het nascholingsbudget is nu ruimte gemaakt om een groepsleerkracht op muziek cursus te laten gaan.

6 / Financiën

De muzikeducatieve activiteiten worden voor een deel gefinancierd uit het schoolbudget en voor een deel uit gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid GOA gelden, maar dat houdt aan het einde van dit schooljaar op. Er is (nog) geen apart budget gemaakt voor muzikeducatieve activiteiten.

Meerjarige afspraken over de financiering. Er zijn momenteel nog geen meerjarige afspraken gemaakt over de financiering. Er zouden in de toekomst, wanneer er een beleid op muzikeducatie is geschreven, wellicht afspraken gemaakt kunnen worden.

7 / Verschillende rollen

De ouders zijn niet betrokken bij (de organisatie) van het muziekonderwijs. Hoe leerlingen een voorstelling vinden, kan van invloed zijn op de keuze van het aanbod. Leerkracht: [het is belangrijk] wat die kinderen leuk vinden en daarnaast wat mijn collega's leuk vinden, die vinden het leuk om naar Paradiso te gaan omdat die kinderen dat leuk vinden. Op het moment dat je kinderen naar een klassiek orkest gaan [...] dan is dat ook niet leuk voor mijn collega's, want die zitten dan alleen maar stil, stil, stil'.

8 / Samenwerking met muziekeducatieve instellingen

Met welke Amuze-partners is de school bekend? De school is bekend met de naschoolse activiteiten van Muziekschool Amsterdam, muziekcentrum Aslan en de klankspeeltuin (middenbouw),

Wil de school invloed hebben op de inhoud van het aanbod van Amuze-partners. De school zou willen dat het aanbod van Amuze-partners beter aansluit op de belevingswereld van leerlingen. Leerkracht: 'als je met muziekvormen komt die heel ver van hun beleving staan dan is het ook wel heel moeilijk [...] hier is het veel leuker als Aslan komt met een trommel'.

Moeten de Amuze partners het aanbod bepalen? Leerkracht: 'als zij dat aanbod bepalen en wij vinden dat het te weinig aansluit bij [de belevingswereld van leerlingen] dan zullen wij dat niet kiezen natuurlijk, dan wordt het door de markt bepaald'.

De ideale samenwerking met Amuze-partners. De partners moeten vooral herkenbaar zijn.

Contact met Amuze-partners. Een groepsleerkracht heeft met de muziekschool en muziekcentrum Aslan goed contact, met de andere Amuze-partners is er geen contact.

Heeft de school behoefte aan een overzicht van de activiteiten die Amuze partners verrichten? De school heeft behoefte aan een (dunne) folder met een overzicht van meerdere aanbieders. De school zou graag korte stukjes tekst willen en een verwijzing naar een website voor uitgebreidere informatie. Op de website zou duidelijk vermeld moeten staan met wie je contact kunt opnemen.

9 / Wensen ten aanzien van het aanbod van Amuze

a. Het aanbod afstemmen op de belevingswereld van leerlingen

De school zou wensen dat het aanbod van de Amuze-partners afgestemd wordt op de belevingswereld van leerlingen. Leerkracht: 'als je het over het Concertgebouw of over de Stopera hebt [...] dan denk ik dat dat hier bij die kinderen niet zo aansluit op hun dagelijkse beleving. Wat ik heel belangrijk vind, is dat het aansluit op wat ze leuk vinden'.

b. Het aanbod afstemmen op thema's die in de school centraal staan

De school zou wensen dat het aanbod van Amuze-partners afgestemd zou worden op thema's die in de school aan de orde komen (bijvoorbeeld als het thema een 'land' is).

c. Samen met muziekeducatieve instellingen het beleidsplan t.a.v. het muziekonderwijs voor de komende jaren uitwerken Leerkracht: 'ik [bedoel] dat je elk jaar weet dat [...] je met groep 7 en 8 naar het concertgebouw [gaat], dat gewoon vaststaat, [...] dat zou toch wel prettig zijn'.

d. Bijscholing van groepsleerkrachten

De school wil graag het muziekonderwijs vormgeven maar zou daar graag hulp bij wil-

len krijgen. Leerkracht: 'Wat we eigenlijk het liefst willen is een doorlopende lijn op het gebied van muziekeducatie van 10 lessen per klas die de groepsleerkracht zelf [kan geven]. [...]. het liefs zouden we [bij het ontwerpen van die lessen] een beetje begeleiding willen bij krijgen'.

e. Begeleiding geven bij een project op school

Leerkracht: 'op het moment dat je iedere drie maanden een muziekkavond zou willen gaan doen dan zou het wel leuk zijn om daar wat begeleiding bij te krijgen'.

10 / Evalueren

Op dit moment wordt het muziekonderwijs en het beleid op muziekonderwijs (nog) niet geëvalueerd. Soms worden muziekeducatieve activiteiten van instellingen geëvalueerd. Aan het einde van het jaar worden de muzieklessen van de groepsleerkracht geëvalueerd

11 / Ambitie school

- Muziek is slechts een van de vele onderwerpen waar de school aandacht aan kan schenken en dat zal in de toekomst ook zo blijven.
- De school maakt ieder jaar een keuze uit een door anderen samengesteld aanbod en zal dit in de toekomst ook willen doen.
- Muziekeducatieve activiteiten moeten ook in de toekomst passen binnen de planning en financiële kaders.
- Er is gerichte aandacht voor muziekeducatie. In de toekomst zou de school dit willen blijven doen.
- De school vertaalt de eigen ambities op het gebied van muziekeducatie nog niet in vragen waarop door muziekeducatieve instellingen een passend antwoord wordt gezocht. In de toekomst zou de school dit wel willen doen.
- De kunstvakken sluiten nu niet aan bij het onderwijsprogramma. In de toekomst zou de school dit wel willen.
- De school heeft een duidelijke visie, missie, geformuleerde leerdoelen voor het onderwijs in het algemeen en voor muziekonderwijs is dit in ontwikkeling.
- De school heeft geen cultuurcoördinator aangesteld maar misschien wil de school dit wel in de toekomst doen.
- De school participeert niet in een lokaal of regionaal netwerk maar misschien zou de school dat in de toekomst wel doen.
- De school heeft geen meerjaren plan voor muziek maar zou dit in de toekomst wel willen maken.
- De schoolvakken zijn niet geïntegreerd en in de toekomst gaat dat ook niet gebeuren.
- De school werkt nog niet met een visie dat leerlingen niet op school maar in een omgeving leren en gaat daar in de toekomst ook niet mee werken.

1 / De visie van de school op (muziek) onderwijs

Visie op (muziek)onderwijs /

Het motto van de school is 'verschil mag er zijn'. Dat motto is gebaseerd op ideeën uit het adaptief onderwijs waarin omgaan met verschillen centraal staat. Het gebruik van de methode Kaleidoscoop (van onderbouw tot en met bovenbouw) is de vorm die de school gekozen heeft om inhoud te geven aan dat motto. Het ontwikkelen van zelfstandig werken, leerlingen eigen keuzes leren maken en de taal- en sociaal-emotionele ontwikkeling zijn speerpunten binnen die methode. Daarnaast is het stimuleren van ouderbetrokkenheid een speerpunt van de school.

Er is nog geen visie of beleid op kunst- en cultuureducatie. Muziek wordt overigens één van de vakken waar de school aandacht aan wil geven. Leraar: 'ik zou muziek niet in de plaats van beeldende vorming willen stellen. Ik vind dat allebei heel belangrijk'.

Leraar: 'ja, als je het hebt over een brede ontwikkeling dan is het natuurlijk en/en, en dan zou je een aanbod moeten doen waarin zo veel mogelijk aspecten aan de orde komen voor kinderen zodat ze in ieder geval kennis maken met de verschillende [kunst]gebieden'.

Wat vindt de school belangrijke doelen van muziekonderwijs?

a. Leerlingen worden sociaal-emotioneel gevormd

Het doel dat leerlingen zich door muziek sociaal-emotioneel ontwikkelen sluit aan bij de algemene onderwijsvisie van de school. Leraar: 'Dat sociaal emotionele past wel heel erg binnen onze doelstellingen, dat vinden wij wel heel erg belangrijk'.

b. Leerlingen ontwikkelen naast de cognitieve vakken een ander talent te ontwikkelen

Leraar: 'Ik vind [...] naast die cognitieve vakken andere talenten ontwikkelen, een hele belangrijke. Ik zie bij een aantal kinderen dat cognitief heel zwak is, hoe die zich profileren bij muzieklessen en hoe [die leerling] dan opeens straalt, terwijl het toch een heel timide kind is en dan opeens is het een heel ander kind. Je kan echt versteld staan van sommige kinderen'.

c. Gemeenschapsgevoel

De school ziet dat door muziek er een gemeenschapsgevoel gecreëerd kan worden in de school, dat door de muziek de 'sociale cohesie' bevordert kan worden.

2 / De omgeving van muziekonderwijs in school

In eerste instantie verzorgen de individuele leraren het muziekonderwijs. De school gebruikt geen methode. In tweede instantie heeft de school contact met Muziekcentrum Aslan dat ook een stukje muziekonderwijs verzorgt. De school zou echter willen dat er structureel muzieklessen gegeven zouden worden door een vakleeraar. Leraar: ' [...] die blokfluit van 25 jaar geleden, die zit er niet meer zo in zeg ik je eerlijk, en het arsenaal van liedjes is ook wat stoffig. Dat is gewoon zo. En het is ook de factor tijd, we moeten zo gigantisch veel en dit ligt een beetje onder op de plank'.

Leraar: 'de ideale situatie [zou] zijn: een vakleraar die ook contacten onderhoudt met partners buiten de school en die zich helemaal op de muzikale ontwikkeling van de kinderen kan richten'.

Momenteel krijgt de onderbouw gemiddeld twee uur muziek per week. Leraar: 'voor het eten wordt er elke dag gezongen, nieuwe liedjes worden aangeleerd [en er worden] kringgesprekken over gevoerd, instrumentjes worden erbij gehaald [...] dansen in het speellokaal met muziek gebeurt ook regelmatig, met muziek erbij van Kadans'. In de middenbouw en bovenbouw wordt gemiddeld 15 tot 30 minuten per week besteed aan muziek.

Wat zijn de obstakels bij het geven van muziekonderwijs?

a. Te weinig bagage

De leraren hebben voorsnog te weinig muzikale bagage om het muziekonderwijs goed van de grond te krijgen en muzieklessen te integreren in het onderwijsprogramma. In de onderbouw lukt het beter om muziekonderwijs vorm te geven, in de bovenbouw wordt het moeilijker. Leraar: '[...] voor de bovenbouw heb je ook meer bagage nodig, denk ik [...] daar red je het niet met af en toe een liedje, daar zal meer moeten gebeuren'. Leraar: '[...] hoe meer bagage je hebt hoe meer mogelijkheden je ziet om [muziek] te integreren'.

b. Te weinig tijd

De leraren hebben voor hun gevoel (om verschillende redenen) te weinig tijd om muziekles te geven. Leraar: '[...] als je het niet leuk vindt [om muziekles te geven], en je kunt jezelf geen tijd, dan pak je die instrumenten ook niet'.

Leraar: 'er is te weinig tijd om muziekles te geven, maar dat hangt samen met prioriteit. [...] we zetten toch wel heel erg in op de ontwikkeling van de cognitie van kinderen omdat ze [...] heel veel basis nodig hebben om maatschappelijk gezien iets waar te kunnen maken'

Leraar: 'de ouders die wij in huis hebben, [zeggen] ook niet 'ik wil meer muziekles zien', [...] ze willen dat hun kinderen naar het VWO uitstromen'.

c. Geen visie

De school mist een duidelijke visie op muziekonderwijs.

3 / Coördinatie van het muziekonderwijs

De coördinatie van de externe muziekactiviteiten is een samenwerking tussen externe organisatie/persoon, directie en lerarenteam/leraar.

4 / Doorlopende leerlijn

Er is geen doorlopende leerlijn voor muziek en er vindt geen toetsing van het muziekonderwijs plaats. De leerlingen halen momenteel niet de kerndoelen. In onderbouw-, midden- en bovenbouw vinden gemiddeld twee keer per jaar activiteiten van muziek-educatieve instellingen plaats.

5 / Randvoorwaarden

De school beschikt over: een gymzaal, een kleinere speelzaal, geluidsapparatuur, instrumenten (tamboerijn, sambaballen, xylofoon, Orff instrumentarium) en ouders die saz en darbuka spelen.

Het vervoer naar muziekactiviteiten. Hoe het vervoer geregeld wordt, verschilt per activiteit. Leraar [1]: 'Soms doen we het zelf, soms komt er een bus. Het is wisselend'.

Welk tijdstip van het jaar is gunstig om de activiteiten plaats te laten vinden? Welk tijdstip gunstig is, hangt van het thema van het project af en de duur van het project.

Leraar: '[...] stel dat er een Sinterklaasproject wordt aangeboden met veel muziek dan zeg je niet : Niet in december! Toch? Dus daar hangt het wel vanaf'.

Heeft de school ruimte voor deskundigheidsbevordering? Er is weinig ruimte voor deskundigheidsbevordering.

Leraar: '[...] ik kan me voorstellen dat individuele mensen een cursus gitaar spelen gaan doen. In het weekend of 's avonds [...], maar als teamtraining kan je het er niet bij hebben.

Leraar: '[zou ik zeggen] we gaan professionaliseren op muziek, dan zit iedereen tegen het plafond aan. [...] Als ik na ga wat ik zou moeten leren [op muziek gebied], dan zou ik voorlopig nog niet klaar zijn'.

6 / Financiën

Muziekeducatieve activiteiten (met name het vervoer) worden soms uit het schoolbudget en de ouderbijdrage betaald. De muziekluisterlessen worden betaald vanuit het stadsdeel. De school valt ook binnen de Regeling versterking cultuureducatie. Leraar: 'Dit jaar voor het eerst krijgen we een geldbedragje [Regeling versterking cultuureducatie]. [...] we willen bovenschools ook een visie op papier zetten, want eerder mag je dat geld ook eigenlijk niet gebruiken dus dat is heel ingewikkeld, maar het geld is wel aangevraagd en toegekend voor dit schooljaar'.

Meerjarige afspraken over de financiering. De school zal twee jaar onder de Regeling Versterking Cultuureducatie vallen. Dit betekent dat de school twee jaar lang 10,90 euro heeft per kind voor kunst- en cultuureducatie.

7 / Verschillende rollen

De ouders zijn niet betrokken bij het vormgeven van het muziekonderwijs. Hoe leerlingen een muzikale activiteit ervaren, is echter wel van invloed op de keuze voor het aanbod.

8 / Samenwerking met muziekeducatieve instellingen

Met welke Amuze-partners is de school bekend? De muziekluisterlessen (DMO) voor de midden- en bovenbouw, Aslan Muziekcentrum zowel in de vorm van binnen- als buitenschoolse activiteiten voor alle bouwen en stagiaires van het Conservatorium van Amsterdam.

Wil de school invloed hebben op de inhoud van het aanbod van Amuze partners? De school ziet het vooral zich dat er vooraf aan een project afstemming plaats vindt over de beginsituatie van leerlingen.

Leraar: '[...] de school die kent de kinderen, die weet wat de kinderen wel en niet kunnen, [...] een goed gesprek vooraf [met de school] kan een hoop opheldering bieden'. Moeten de Amuze partners het aanbod bepalen? Leraar: 'ja, in onderling overleg [...] flexibiliteit van 2 kanten is wel belangrijk'.

De ideale samenwerking met Amuze-partners. Leraar: 'ik denk dat je als school een visie moet hebben, [voor de] randvoorwaarden [moet zorgen] en een doorgaande lijn [moet hebben], die je op papier zet, en dat je in samenwerking met de partners moet afspreken om dat te waarborgen, dat je een [...] plan hebt [waarin] in ieder geval verschillende partners een rol krijgen gedurende de schoolcarrière van een kind'. Momenteel is er weinig contact met Amuze-partners (op Levent na). De school zou echter een goed aanspreekpunt willen in de instellingen. Leraar [1]: 'goed met [...] overleggen en afstemmen, dat is belangrijk'.

Heeft de school behoefte aan een overzicht van de activiteiten die Amuze partners verrichten? De school zou zowel een folder als een persoonlijk gesprek op prijs stellen waarin het aanbod toegelicht worden.

9 / Wensen ten aanzien van het aanbod van Amuze

a. Het aanbod afstemmen op een cultureel diverse schoolpopulatie en het niveau van leerlingen

Het aanbod hoeft volgens de school niet alleen uit een traditioneel, westers repertoire te bestaan. Leraar: 'het hoeft niet alleen piano te zijn maar [het kunnen] ook buitenlandse muziekinstrumenten, teksten, en liedjes [zijn]. [...] herkenning is ook belangrijk voor kinderen, want ik denk dat onze kinderen toch al te maken hebben met voor een deel gevoelens van minderwaardigheid vanwege hun plek in de maatschappij, dus dat vind ik wel heel belangrijk'.

Wel zou het aanbod afgestemd kunnen worden op het niveau van de leerlingen.

b. Het aanbod afstemmen op thema's die in de school centraal staan

De school werkt met thema's. Een wens zou zijn dat het aanbod van Amuze-partners aansluit op die thema's. Leraar: '[...] stel dat we thema zee nemen, dan denk ik qua muziek daarbij [...] aangehaakt kan worden'.

c. Het aanbod meer in de school laten plaatsvinden

De school ervaart reistijd als verloren tijd. Projecten zouden meer in school kunnen plaatsvinden.

d. Samen met muziekeducatieve instellingen het beleidsplan t.a.v. het muziekonderwijs voor de komende jaren uitwerken

De school zou graag ondersteuning willen bij het opstellen van een beleidsplan voor muziek/kunstonderwijs.

10 / Evalueren

Op dit moment wordt het beleid op muziekonderwijs (nog) niet geëvalueerd. Muziekeducatieve activiteiten worden door de individuele leraren wel geëvalueerd. Het is echter onduidelijk wat een instelling met een evaluatie doet. De muzikale ontwikkeling van leerlingen wordt (nog) niet structureel geëvalueerd. In de onderbouw wordt de muzikale ontwikkeling aan de hand van Kaleidoscoop geëvalueerd.

11 / Ambitie school

- Muziek is slechts een van de vele onderwerpen waar de school aandacht aan kan schenken en dat zal in de toekomst ook zo blijven.
- De school maakt nu een keuze uit door anderen samengesteld aanbod. In de toekomst zou de school in overleg met muziekeducatieve instellingen een aanbod willen samenstellen.
- Muziekeducatieve activiteiten moeten ook in de toekomst passen binnen de planning en financiële kaders.
- Er is tot op heden geen gerichte aandacht voor muziekeducatie. In de toekomst zou de school dit wel willen.
- De school vertaalt de eigen ambities op het gebied van muziekeducatie nog niet in vragen waarop door muziekeducatieve instellingen een passend antwoord wordt gezocht. In de toekomst zou de school dit wel willen doen.
- De kunstvakken sluiten nu niet aan bij het onderwijsprogramma, de school zou dit in de toekomst wel willen.
- De school heeft nog geen duidelijke visie, missie of geformuleerde leerdoelen voor het onderwijs in het algemeen en muziek in het bijzonder. In de toekomst wil de school dit wel.
- De school heeft geen cultuurcoördinator aangesteld en zal dit in de toekomst ook niet doen.
- De school participeert niet in een lokaal of regionaal netwerk en zal dit in de toekomst ook niet doen.
- De school heeft geen meerjaren plan voor muziek maar zou dit in de toekomst wel willen maken.
- De schoolvakken zijn niet geïntegreerd maar de school zou dat in de toekomst wel willen.
- De school werkt vanuit een visie dat leerlingen niet op school maar in een omgeving leren. De school zal dat in de toekomst blijven doen.

Literatuur

Damen, M.L., & Haanstra, F. (2006). *Cultuureducatie in Amsterdam: een onderzoek naar cultuureducatie in het Amsterdamse basisonderwijs en VMBO*. Amsterdam: Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten.

Goossens, N., & Zant, P. van der (2002). *Naar welke verdieping wilt u? Verslag van een onderzoek naar Kunst op School in het primair onderwijs in Overijssel*. Gouda: Bureau ART.

Graauw, C. de, Hagenars, P., Hoorn, M. van, & Vogelesang, P. (2004). *Waarom doen we dit niet vaker? Onderzoek cultuureducatie primair onderwijs Zuid-Holland 2002-2003*. Rijswijk: Kunstgebouw.

Groot, B. de, Haanstra, F. & Hoorn, M. van (1998). *Inventarisatieonderzoek Cultuur en School. Deel 2: cultuureducatie op basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs*. Utrecht: LOKV.

Hoorn, M. van, Kommers, M.J., Liefstink, J., Poll, J., Tal, M., & Vingerhoets, C. (2005). *Onderzoek cultuureducatie primair onderwijs gemeente Rotterdam*. Utrecht: Cultuurnetwerk.

Hoorn, M. van, Liefstink, J., & Tal, M. (2004). *Rapportage Nul-meting. Regeling 'Versterking cultuureducatie in het primair onderwijs'*. Utrecht: Cultuurnetwerk Nederland.

Karsten, S., Elshof, D., Felix, C., Ledoux, W., Roeleveld, J., Schooten, E. Van (2003). *Onderwijssegregatie in Amsterdam*. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.

Konings, F., & Zant, P. van der (2001). *Waarom doen ze het? Rapportage van een korte studie naar de motieven van scholen om culturele activiteiten te ontplooiën*. Gouda: Bureau ART.

Riele, M. te, & Wervers, E. (2004). *Een school waar muziek in zit*. Nijmegen: Thieme MediaCenter.

Seuren, W.S. (2005). *Vruchtbare verbeelding*. Den Bosch: KPC-groep.

SLO (2005). *Handleiding CultuurKompas PO*. Enschede: SLO.

Taakgroep Cultuureducatie in het Primair Onderwijs (2003). *Hart(d) voor cultuur!: eindrapport*.

Zant, P. van der (2004). *Hart(d) voor Cultuur in de praktijk. Notitie over de scenario's uit Hart(d) voor Cultuur in de praktijk van het primair onderwijs, gebaseerd op een onderzoek in de provincie Noord-Holland*. Gouda: Bureau ART.

Zant, P. van der (2000). *Hoe helpen we ze? Verslag van een onderzoek naar de behoefte aan een 'Handreiking culturele activiteiten in het onderwijs'*. Gouda: Bureau ART.

CultuurKompas

<http://www.cultuurplein.nl/po/cultuurbeleidschool/cultuurbeleidsplannen/criteria>

Over de auteur

Melissa Bremmer (1972) studeerde Schoolmuziek en Klassiek Zang aan diverse conservatoria. Tijdens de tweede fase aan het Conservatorium van Amsterdam specialiseerde zij zich in Javaanse gamelan, waarvoor zij ook enige tijd op Java, Indonesië, studeerde. Met de gamelengroep Widosari treedt zij nu op in binnen- en buitenland. Zij studeerde tevens Onderwijskunde aan de Universiteit van Amsterdam en haar afstudeeronderzoek was gericht op de praktijkkennis van vakleerkrachten muziek die het leren van noten lezen betreft. Zij verdiepte zich in het onderwerp 'noten lezen' in de Verenigde Staten, waar zij aan het Gordon Institute for Music Learning Theory – verbonden aan de University of Texas at Arlington – studeerde. Zij werkte op de muziekeducatie afdeling van onder andere het Nederlandse Promenade Orkest, het ASKO ensemble en de IJsbreker en initieerde verscheidene projecten op het gebied van muziek en onderwijs. Tegenwoordig werkt zij als docent aan het Conservatorium van Amsterdam en verricht zij onderzoek in het kader van het lectoraat 'Kunst- en cultuureducatie' van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten.

Colofon

auteur: Melissa Bremmer
lector: Folkert Haanstra
vormgeving: Esther Noyons
druk: SSP, Amsterdam

© 2006